

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης

ΠΜΣ Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές

Το Παλαιστινιακό ζήτημα και η πολιτική
της Ευρωπαϊκής Κοινότητας / Ευρωπαϊκής Ένωσης

Διπλωματική Εργασία

επιβλέπουσα καθηγήτρια Φιλίππα Χατζησταύρου

μεταπτυχιακή φοιτήτρια Πολυξένη Μαυρίκη

Σεπτέμβριος 2019

«Με μια σφεντόνα αγκαλιά απ' τη Παλαιστίνη

ποιος θεός από τους δυο ελπίδα δίνει

και ποιος θεός από τους δυο τα μάτια κλείνει»

μια αλήθεια κι ένα ψέμα

Social Waste

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία έχει συγγραφεί από εμένα προσωπικά και δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό.

Οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνησή της αναφέρονται στο σύνολό τους, δίνοντας πλήρεις αναφορές στους συγγραφείς, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που χρησιμοποιήθηκαν από το Διαδίκτυο.

Σε κάθε περίπτωση, αναληθούς ή ανακριβούς δήλωσης, υπόκειμαι στις συνέπειες που προβλέπονται στον Κανονισμό Σπουδών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος καθώς και στις διατάξεις που προβλέπει η Ελληνική και Κοινοτική Νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

Η ΔΗΛΟΥΣΑ

Πολυξένη Μαυρίκη

Η παρούσα διπλωματική εργασία παρουσιάζει το Παλαιστινιακό ζήτημα *χθες και σήμερα* και μελετά τον ρόλο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας/Ευρωπαϊκής Ένωσης στη πορεία του ζητήματος. Παρουσιάζονται οι ρίζες της διαμάχης Παλαιστίνης – Ισραήλ και η εξέλιξη της μετά την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ. Ποιες είναι οι σημαντικότερες αιτίες της διαμάχης; Ποιες είναι οι θέσεις και ο ρόλος των Ηνωμένων Εθνών και μεμονωμένων κρατών;. Ποιος είναι ο ρόλος που έχει παίζει η ΕΕ στη διαμάχη; Υπάρχει συνέπεια ανάμεσα στις λέξεις και τις πράξεις; Τι έχει γίνει και τι θα μπορούσε να γίνει;

λέξεις κλειδιά

Παλαιστινιακό ζήτημα, Ισραήλ, Ευρωπαϊκή Ένωση, Ιντιφάντα, ευθύνες της Διεθνούς Κοινότητας, ειρηνευτική διαδικασία, κράτη μέλη της ΕΕ στη διαμάχη, διαφορετικές προσεγγίσεις κρατών μελών, κίνδυνοι της στήριξης στο Ισραήλ

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	6
Κεφάλαιο I	8
∴ Οι ρίζες του Παλαιστινιακού ζητήματος	8
∴ Η ίδρυση του κράτους του Ισραήλ	9
∴ Η πορεία της διαμάχης μετά το 1948	11
∴ Τα σημαντικότερα σημεία της διαμάχης	15
Κεφάλαιο II	17
∴ Ο ρόλος και οι θέσεις	
* του ΟΗΕ	17
* των ΗΠΑ	19
* της Διεθνούς Κοινότητας	20
∴ Ο ρόλος και οι θέσεις	
* της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και έπειτα Ευρωπαϊκής Ένωσης	
◇ ΕΚ και ΕΕ στην πορεία του ζητήματος	22
◇ Η ανθρωπιστική βοήθεια στην Παλαιστίνη	25
◇ Σχέση ΕΕ- Ισραήλ	26
◇ Η στάση των Κρατών Μελών	27
Κεφάλαιο III	31
∴ Η ανάγκη εξεύρεσης λύσης	31
∴ Η διακυβέρνηση Τράμπ στο ζήτημα και η θέση της Ένωσης	32
Συμπεράσματα	34
Βιβλιογραφία	38

Ακρωνύμια

PLO Palestine Liberation Organization

UNSCOP United Nations Special Committee on Palestine

UNCCP United Nations Conciliation Commission for Palestine

UNRWA United Nations Relief and Works Agency for Palestine refugees

ΔΠΔ Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο

AIPAC American Israel Public Affairs Committee

ΠΑ Παλαιστινιακή Αρχή

CSDP Common Security and Defense Policy

BDS Boycott Divestment Sanctions

Στον αγωνιζόμενο Παλαιστινιακό λαό

Εισαγωγή

Το διεθνές σύστημα αναπτύσσεται και αναπνέει σαν μια πολυπαραγοντική και πολυσύνθετη βιοκοινότητα με διαφορετικούς δρώντες, που έχουν παρόμοια και διαφορετικά, κοινά και αντίθετα πολιτικά, γεωπολιτικά, οικονομικά συμφέροντα και ξεχωριστά πολιτισμικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά. Οι σημαντικότεροι εκ των οποίων είναι τα κράτη και οι διεθνείς οργανισμοί με την εσωτερική τους πραγματικότητα να διαμορφώνεται από ισχυρές οικονομικές μονάδες και λόμπι, ομάδες πίεσης και πολιτικές ή και θρησκευτικές ομάδες, με τη συνολική εικόνα να χρωματίζεται σύμφωνα με την ισχύ και την κυριαρχία. Ίσως σε μια προσπάθεια κατανόησης αυτού του περίπλοκου συστήματος να προέκυψε το ζήτημα της Παλαιστίνης. Ένα ζήτημα που μπορεί να μην απασχολεί την ημερήσια διάταξη των ειδησεογραφικών πρακτορείων αλλά βρίσκεται ενεργά στο τραπέζι των ακαδημαϊκών αναλύσεων και των πολιτικών διαπραγματεύσεων αφού είναι μια από τις μακροβιότερες και πιο αιματηρές διαμάχες.

Το ζήτημα της Παλαιστίνης είναι ένα μαύρο κείμενο χωρίς επίλογο. Μια εδαφική διαμάχη με αφετηρία την παραχώρηση Παλαιστινιακών εδαφών σε έναν πληθυσμό χωρίς πατρίδα. Το Παλαιστινιακό ζήτημα δεν είναι μια υπόθεση που αφορά την Παλαιστίνη και το κράτος του Ισραήλ, αλλά πλήθος κρατών, οργανισμών και οργανώσεων σε όλο τον πλανήτη.

Οι διεθνείς οργανώσεις αναλαμβάνουν πρωταγωνιστικό ρόλο στο πλέγμα των δρώντων στο παγκόσμιο σύστημα. Η θέση και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αυτή τη διαμάχη είναι ο φιλόδοξος στόχος που θα προσπαθήσει να προσεγγίσει η παρούσα διπλωματική εργασία. Η δομή της χτίζεται σε τρία κεφάλαια.

- | Το πρώτο κεφάλαιο προσεγγίζει το Παλαιστινιακό ζήτημα κάνοντας μια αναφορά στις ρίζες αυτού στην ιστορία, πως εξελίχθηκε μετά την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ το 1948, στην πορεία της διαμάχης μετά το 1948 και ποια είναι τα σημαντικότερα σημεία της διαμάχης αυτής.
- ∠ Το δεύτερο κεφάλαιο μελετά τον ρόλο και τις θέσεις του ΟΗΕ, των ΗΠΑ, της Διεθνούς Κοινότητας και τέλος αποπειράται να προσεγγίσει τον ρόλο και τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας / Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- ≡ Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται οι λόγοι που αποτελεί ανάγκη η εξεύρεση λύσης και οι πρόσφατες εξελίξεις που επηρεάζουν σημαντικά την πορεία της διαμάχης και η θέση της Ένωσης.

Η έρευνα αυτή κλείνει με ένα συμπερασματικό κεφάλαιο που αναλύονται οι λόγοι της αποτυχίας εξεύρεσης λύσης από την ΕΕ, πως νέα γεγονότα μπορεί να επηρεάσουν το ζήτημα, παρουσιάζεται μια αποτίμηση του ρόλου της ΕΕ και κάποιες προτάσεις βελτίωσης της ειρηνευτικής διαδικασίας καθώς και μια συνολική αποτίμηση του Παλαιστινιακού ζητήματος.

Καλή βόλτα...

Κεφάλαιο I

I.Οι ρίζες του Παλαιστινιακού ζητήματος

Η ιστορία αρχίζει πολλές χιλιάδες χρόνια πριν. Οι αξιώσεις για τη γη αυτή πηγάζουν πίσω στο 1400 π.χ. που θεωρείται ότι τα παιδιά του Ισραήλ κατοικούσαν στην περιοχή, μέχρι την απομάκρυνση τους, το 136 π.χ., από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Εκείνη την χρονική περίοδο η περιοχή μετονομάστηκε σε Παλαιστίνη και ένας αραβικός πληθυσμός ανέλαβε τον έλεγχο της. Η διακυβέρνηση της Παλαιστίνης γινόταν από αραβικό πληθυσμό –στην πλειονότητα του- κάτω από την κυριαρχία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας έως και την ήττα της στον Ά Παγκόσμιο Πόλεμο.¹

Τα μαζικά κύματα της μετοίκησης εβραϊκού πληθυσμού στην περιοχή της Παλαιστίνης ήταν αποτέλεσμα κυρίως δύο παραγόντων. Ο πρώτος παράγοντας ήταν η εκδίωξη των Εβραίων, με τα ρωσικά πογκρόμ το 1903. Σημειώνεται ότι χιλιάδες εβραίοι κυνηγήθηκαν τα χρόνια που ακολούθησαν, σε πολλές χώρες της Ευρώπης, με αφετηρία τα πογκρόμ. (Dershowitz, σελ. 30) Ο δεύτερος παράγοντας ήταν η δημιουργία ενός σύγχρονου πολιτικού κινήματος, γνωστό ως Σιωνισμός. Ο σιωνισμός είχε ως στόχο τη δημιουργία ενός κράτους και την εγκαθίδρυση ενός τόπου ως την φυσική πατρίδα των εβραίων.

Η πλειοψηφία του λαού της Παλαιστίνης ήταν κυρίως μουσουλμάνοι ενώ στην περιοχή κατοικούσαν και μειονότητες χριστιανών και εβραίων οι οποίοι ζούσαν όλοι μαζί σε μεγάλες πόλεις. (Milton, σελ. 11) Τα πρώτα κύματα μετανάστευσης εβραϊκού πληθυσμού έγιναν δεκτά, από τη Παλαιστίνη, γεγονός που άρχισε να αλλάζει όταν έγιναν ξεκάθαρα τα κίνητρα για έναν αποκλειστικό εποίκισμό των εβραίων στη περιοχή. (Smith, σελ. 147) Η γη αυτή παρουσιάστηκε ως μια ευκαιρία για τη δημιουργία ενός εβραϊκού κράτους μακριά από αντισημιτικές εκφράσεις και καταπίεση και από πολλούς θεωρήθηκαν «οι φύλακες της εβραϊκής γης». (Milton, σελ. 12) Άρχισαν να αναπτύσσονται εθνικιστικές ιδέες με επικρατέστερη αυτή που ήθελε τους Άραβες - Παλαιστίνιους να βρίσκουν κάποιο άλλο σημείο γης για να ζήσουν με τη ρητορική «μια γη χωρίς λαό για ένα λαό χωρίς γη», να κερδίζει έδαφος. (ο. π. σελ. 17)

Από το 1908 άρχισε να ριζώνει και ο παλαιστινιακός πατριωτισμός και εθνικισμός ως λογική απάντηση σε μια διαρκώς αυξανόμενη επεκτατική ρητορική που άνθιζε στην εβραϊκή πλευρά. Μετά το τέλος του Α Π. Π., Βρετανοί και Γάλλοι έλεγχαν περιοχές στην Παλαιστίνη, αφού διαμοιράστηκαν οι περιοχές της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με τη Συνθήκη των Σεβρών. Και οι δύο δυνάμεις ήταν αποφασισμένες να μην εγκαταλείψουν την επιρροή στην Παλαιστίνη και οι οποιαδήποτε μορφή ανεξαρτησίας θα επιτρεπόταν εφόσον δεν διακυβεύονταν τα συμφέροντα τους στην περιοχή. Ως αποτέλεσμα των σχεδίων αυτών, «υποσχέθηκαν» την Παλαιστίνη στους Εβραίους, «σαν δώρο του νονού στο παιδί» (ο. π. σελ.21), χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ευθύνεται το συγκεκριμένο γεγονός για το μέλλον της χώρας αλλά παρ' όλα αυτά δημιουργεί μια βάση για να περιγραφούν οι συσχετισμοί δυνάμεων στο ζήτημα.

---

¹ Thiel Melissa <https://twu.edu/media/documents/history-government/The-Israeli-Palestinian-Conflict.pdf>

Ο πρώτος Παγκόσμιος έφερε τη διπλωματία, τα αποτελέσματα μιας κατάστασης στην οποία τα συμφέροντα δεν είναι σταθερά, οι συμμαχίες αλλάζουν με γοργό ρυθμό και οι συμφωνίες χτίζονται στην άμμο. Η Βρετανική πλευρά με στόχο την ανατροπή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στην περιοχή, λόγω της συμμαχίας της δεύτερης με τη Γερμανία, υποσχέθηκε ότι θα υποστήριζε την δημιουργία ενός ανεξάρτητου κράτους της Παλαιστίνης, εάν ο αραβικός λαός εξεγείροταν ενάντια στο υπάρχον, μέχρι τότε, καθεστώς. Ενώ τα γεγονότα αυτά συνέβησαν το 1915- 1916, το 1917 η Βρετανική πλευρά με τη Διακήρυξη του Μπαλφούρ, ανακοίνωσε ότι η κυβέρνηση υποστηρίζει την δημιουργία ενός εβραϊκού κράτους στην περιοχή που κατοικούσαν οι παλαιστίνιοι.

Την ίδια περίοδο Ηνωμένο Βασίλειο και Γαλλία με την άδεια της Κοινωνίας των Εθνών έγιναν η αποικιακή αρχή της περιοχής έχοντας υπό τον έλεγχο τους την ενορχήστρωση του καθεστώτος. Το ΗΒ είχε αρχίσει να χτίζει τον κρατικό μηχανισμό της Παλαιστίνης με μεγάλη συμμετοχή των Εβραίων και μικρότερη των Παλαιστίνιων. Οι πρώτες εξεγέρσεις των Παλαιστίνιων ενάντια στη Βρετανική κατοχή και την χαμηλής έντασης παραχώρηση των εδαφών τους στους Εβραίους, δεν άργησαν να ξεσπάσουν. Η περίοδος 1936- 39 χαρακτηρίστηκε από τις ένοπλες επιθέσεις των Παλαιστίνιων με πολιτικές απαιτήσεις απέναντι στις Βρετανικές αρχές (Adelson, σελ. 47) επιθέσεις που στράφηκαν εναντίον εβραϊκών οργανώσεων και εβραϊκών περιοχών. Για πρώτη φορά υπάρχει πρόταση για απομάκρυνση του αραβικού πληθυσμού από τις εβραϊκές περιοχές, πρόταση που πραγματοποιήθηκε από την Βρετανική πλευρά. (Makdisi S., σελ. 244-5)

Π.Η ίδρυση του κράτους του Ισραήλ

Το τέλος του ΄Β Παγκοσμίου Πολέμου σήμανε την αρχή μνημειωδών αλλαγών και τεράστιων ανακατατάξεων στο διεθνές μωσαϊκό. Ο απόηχος του πολέμου ηχούσε στα αυτιά όλων των καθ' ομολογία και μη, δημοκρατικών κρατών, με τις τεράστιες θηριωδίες να καθιστούν ξεκάθαρο ότι η αλλαγή ήταν υποχρεωτική και αναγκαία.

Η φρίκη του Ολοκαυτώματος που πραγματοποιήθηκε στην Ευρώπη, από Ευρωπαίους, οδήγησε σε ακόμη ένα μεγάλο κύμα μετανάστευσης Ευρωπαίων εβραίων, στην Παλαιστίνη. (Smith, σελ. 189) Το βάρος της αποτυχίας αποφυγής των τεράστιων εγκλημάτων εναντίον εβραίων και το αίσθημα ευθύνης απέναντι τους, έπεσε πάνω στους νικητές. Οι θηριωδίες που διαπράχθηκαν εναντίον των εβραίων στην Ευρώπη αποτέλεσαν έναν από τους καθοριστικούς παράγοντες για τα γεγονότα που ακολούθησαν. Βέβαια τα γεγονότα που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια του ΄Β Π.Π. επηρέασαν τον Παλαιστινιακό λαό με έναν τελείως παράδοξο τρόπο -πως γίνεται να «πλήρωσαν» οι Παλαιστίνιοι τα εγκλήματα πολέμου των Ευρωπαίων; (Kimmerling, σελ. 36-37)

Το τέλος του πολέμου έφερε αλλαγές και στην σκηνή των δυνάμεων, με νέους πρωταγωνιστές πλέον τις ΗΠΑ και την ΕΣΣΔ. Η πρώτη δημιούργησε και συντήρησε μια πολύ δυνατή συμμαχία με την εβραϊκή πλευρά και η δεύτερη υποστήριζε την

Παλαιστινιακή πλευρά στον αγώνα της για ανεξαρτησία. Εκτός όμως από τις ΗΠΑ και τη Σοβιετική Ένωση ακόμη ένας σημαντικός δρών έκανε το ντεμπούτο του την ίδια περίοδο, ο λόγος για τα Ηνωμένα Έθνη. (Milton, σελ. 58-59)

Οι δυνάμεις που πρωταγωνιστούσαν μέχρι πρότινος, Γαλλία και Ηνωμένο Βασίλειο, βρίσκονταν αντιμέτωπες με την ανάρρωση των, θρυμματισμένων από τον πόλεμο, κρατών τους και με την μειωμένη θέση και επιρροή που είχαν πλέον στη διεθνή σκηνή. Τον Φεβρουάριο του 1947, οι Βρετανοί εγκατέλειψαν τις υποχρεώσεις τους απέναντι στην Παλαιστίνη και τον Νοέμβριο προτείνετε στην Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το ψήφισμα 181.

² Israeli Ministry of Foreign Affairs <https://mfa.gov.il/MFA/AboutIsrael/Maps/Maps/UN-Partition-Plan.jpg>

Το ψήφισμα 181 του 1947 σηματοδοτεί την αρχή της απώλειας εδαφών των Παλαιστινίων. Η πρόταση του ψηφίσματος που ήταν έμπνευση της Ειδικής Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την Παλαιστίνη, αφορά τη διχοτόμηση της Παλαιστινιακής γης με σκοπό τη δημιουργία ενός αραβικού κράτους και ενός εβραϊκού κράτους. Η τελική ημερομηνία για την ολοκλήρωση της μεταφοράς των Παλαιστινίων από την εβραϊκή πλέον γη, ήταν ο Μάιος του 1948. Το ψήφισμα υπερψηφίστηκε από 33 κράτη, μεταξύ των οποίων και οι δύο μεταπολεμικές υπερδυνάμεις, είχε 10 αποχές μεταξύ των οποίων και το Ηνωμένο Βασίλειο και καταψηφίστηκε από 13 κράτη. Τα κράτη που καταψήφισαν ήταν στην πλειοψηφία τους αραβικά, ήταν το Ιράν, το Ιράκ, η Αίγυπτος, ο Λίβανος, η Σαουδική Αραβία, η Συρία, η Ινδία, η Τουρκία, η Υεμένη, το Πακιστάν, το Αφγανιστάν, η Κούβα και η Ελλάδα. (S/RES/181,1947) Το ψήφισμα έγινε δεκτό από την εβραϊκή και όχι από την αραβική πλευρά, με την τελευταία να καλεί το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο να ερευνήσει την εγκυρότητα του ψηφίσματος υπό το πρίσμα της μη σύμφωνης γνώμης της πλειονότητας του παλαιστινιακού – αραβικού πληθυσμού. (Milton, σελ. 62-63)

Η Βρετανία απέσυρε τις δυνάμεις της από τις εβραϊκές περιοχές το 1948 και ενίσχυσε τους εβραίους με στρατιωτικό εξοπλισμό. Όσον αφορά τις δυνάμεις που ήταν στην παλαιστινιακή πλευρά, διατηρήθηκαν εκεί και ακολούθησαν μια πολιτική αποδόμησης και διάλυσης του παλαιστινιακού λαού. (Σακκάς 2012, σελ. 154) Τον Μάιο του 1948 ανακηρύχθηκε η δημιουργία του κράτους του Ισραήλ και έγινε η αρχή για έναν πόλεμο που η εβραϊκή πλευρά ονόμασε «Πόλεμος για την Ανεξαρτησία» και η αραβική πλευρά «Nakba» που σημαίνει *καταστροφή*. (Pappe, 2006) Οι πολεμικές διαμάχες που ακολούθησαν βρήκαν τους Παλαιστίνιους χωρίς κατάλληλο οπλισμό ενώ τους Ισραηλινούς με σύγχρονο οπλισμό και οργάνωση, με αποτέλεσμα να κατατροπώνουν τους Παλαιστίνιους. (Milton, σελ. 71)

III. Η πορεία της διαμάχης μετά το 1948

Οι πρώτες εκδιώσεις Παλαιστινίων από τη γη τους άρχισαν πριν την ανακήρυξη του κράτους του Ισραήλ. Ο πόλεμος που έχει ως αφετηρία το 1948, οδήγησε σε ήττες τους Παλαιστίνιους με επιθέσεις των δυνάμεων του Ισραήλ, μαζικές εκδιώσεις από τη γη τους και δημιουργία προσφύγων. (Al Hussein, 301-317) Το 1949 έλαβε τέλος – επίσημα- ο πόλεμος ανάμεσα σε Ισραήλ και Παλαιστίνη με την υπογραφή συμφωνιών ανακωχής. Η περιοχή ήταν χωρισμένη σε τρία μέρη, το Ισραήλ είχε υπό τον έλεγχο του το 77% της περιοχής, η Ιορδανία είχε υπό τον έλεγχο της την ανατολική Ιερουσαλήμ και τη Δυτική όχθη και η Αίγυπτος τη Λωρίδα της Γάζας. Στο τέλος του έτους, 700 χιλιάδες Παλαιστίνιοι ήταν πρόσφυγες. Υπάρχει πλήθος καταγεγραμμένων μαζικών εξώσεων, θηριωδιών και σφαγών με πιο γνωστό

τον διωγμό 50 χιλιάδων Αράβων από τις πόλεις Lydda και Ramle καθώς και την σφαγή 125 με 250 Παλαιστινίων από Ισραηλινούς μαχητές.^{3 4}

Τα χρόνια που ακολούθησαν αν και είχε υπογραφεί ανακωχή, η διαμάχη συνεχιζόταν και ο πόλεμος ήταν θέμα χρόνου. Το 1956, Ισραήλ, Ηνωμένο Βασίλειο και Γαλλία συμμαχούν εναντίον της Αιγύπτου με το Ισραήλ να έχει υπό τον έλεγχο του τη Λωρίδα της Γάζας και τη χερσόνησο του Σινά, κατοχή που δεν είχε διάρκεια λόγω των πιέσεων που άσκησαν τα Ηνωμένα Έθνη. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1960 η περιοχή αποτελούσε ένα «καυτό» ζήτημα για τις δύο αντίπαλες δυνάμεις του Ψυχρού Πολέμου, αφού ΗΠΑ και ΕΣΣΔ ανταγωνίζονταν για ισχύ και επιρροή στην περιοχή.

Ο ασκός του Αιόλου για την επεκτατική στρατηγική του κράτους του Ισραήλ, άνοιξε με την έκβαση του πολέμου των έξι ημερών⁵, το 1967. Οι δυνάμεις του Ισραήλ επιτέθηκαν σε Αίγυπτο, Συρία και Ιορδανία καταστρέφοντας τις εναέριες δυνάμεις τους. Ο πόλεμος οδήγησε σε ήττα των Αραβικών κρατών και το Ισραήλ κατέκτησε τη Δυτική Όχθη, τη Λωρίδα της Γάζας, τη χερσόνησο του Σινά από την Αίγυπτο και τα Υψίπεδα του Γκολάν από τη Συρία. Η Παλαιστινιακή πλευρά αναδύθηκε ως πολιτική και στρατιωτική δύναμη μετά τον πόλεμο των έξι ημερών και ενίσχυσε την Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης, γνωστή ως PLO. Σύμφωνα με τον Khalidi ο πόλεμος αυτός «μοίρασε Παν-αραβικά το πραξικόπημα» αλλά την ίδια στιγμή «εκτόξευσε το παλαιστινιακό αντάρτικο κίνημα στις πρώτες γραμμές, επειδή συμβολίζει την αντίσταση για ολόκληρο τον αραβικό κόσμο, μετά την ταπεινωτική πορεία των αραβικών στρατευμάτων». (Khalidi, σελ. 142)

Το Ισραήλ εισήγαγε στις κατακτημένες περιοχές –Δυτική Όχθη και Λωρίδα της Γάζας- ένα καθεστώς στρατιωτικής διοίκησης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αφαίρεση πολιτικών δικαιωμάτων και ελευθεριών από τον κατεχόμενο πλέον Παλαιστινιακό λαό, όπως η ελευθερία της έκφρασης και η άρνηση πολιτικής συμμετοχής και εκπροσώπησης, καθώς και η ποινικοποίηση της οποιαδήποτε έκθεσης κάποιου εθνικού συμβόλου. Οι κατασχέσεις γης και η φυλάκιση και ο βασανισμός αντιφρονούντων έγινε καθημερινό φαινόμενο. Επιχείρημα του Ισραήλ απέναντι στις διαρκείς παραβάσεις του διεθνούς δικαίου, έγινε το αφήγημα ότι οι περιοχές αυτές δεν βρίσκονται υπό την κατοχή του, εφόσον δεν ανήκαν σε κάποιο κράτος, αλλά βρίσκονται σε καθεστώς ισραηλινής διοίκησης.

Οι προσπάθειες των Παλαιστινίων να αντισταθούν στο καθεστώς που επιβλήθηκε από το κράτος του Ισραήλ δεν έπαψαν ποτέ. Οργανωμένα και αυθόρμητα κοιτίδες αντίστασης, εκκινούσαν, σε κατειλημμένες περιοχές, ισραηλινούς οικισμούς και στα «σύνορα» των δύο αντίπαλων στρατοπέδων. Τις περισσότερες φορές ο εξοπλισμός ήταν ελάχιστος σε σύγκριση με τον βαριά οπλισμένο στρατό του Ισραήλ που συντηρούταν με την αρωγή των ΗΠΑ. Η πρώτη μαζική και οργανωμένη πράξη

---

³ ο αριθμός δεν έχει εξακριβωθεί

⁴ Beinlin, Hajjar (2017) https://web.stanford.edu/group/sper/images/Palestine-Israel_Primer_MERIP.pdf

⁵ η ονομασία *πόλεμος των έξι ημερών* δόθηκε από την ισραηλινή πλευρά και είναι η πιο καθιερωμένη, η παλαιστινιακή πλευρά αποκαλεί τον πόλεμο αυτό *an-Naksa* που ερμηνεύεται ως οπισθοδρόμηση ή αποτυχία (English = setback)

αντίστασης είναι η Ιντιφάντα⁶ που ήταν ενεργή απο τον Δεκέμβρη του 1987 όπου οι Παλαιστίνιοι εξεγέρθηκαν στη Δυτική Όχθη και στη Λωρίδα της Γάζας και εκδηλώθηκε με φόνους, κατεδαφίσεις σπιτιών, βασανισμούς και μαζικές φυλακίσεις. Έγινε γνωστή και ως *πετροπόλεμος* και τερματίστηκε στις 20 Αυγούστου του 1993, με τη Συμφωνία του Όσλο, συμφωνία ανάμεσα στους Γιασέρ Αραφάτ και Γιτζάκ Ράμπιν που εκκίνησε τις διαδικασίες για τη δημιουργία του παλαιστινιακού κράτους.⁷ Οι καταγεγραμμένοι νεκροί αυτής της εξέγερσης είναι 2.500 Παλαιστίνιοι και 400 Ισραηλινοί.

Η δεύτερη Παλαιστινιακή Ιντιφάντα ξεκίνησε τον Σεπτέμβρη του 2000 και διήρκησε 5 χρόνια. Οι Παλαιστίνιοι με όπλα τον πετροπόλεμο και αργότερα τις επιθέσεις αυτοκτονίας συντηρήθηκαν σε αυτή τη διαμάχη με την φλόγα των ιδανικών τους γιατί το στρατόπεδο των Ισραηλινών ξεδίπλωσε όλη την στρατιωτική μηχανή και έχτισε τείχος κατά μήκος της Δυτικής Όχθης. Οι νεκροί Παλαιστίνιοι έφτασαν τις 3.500 με πολεμικό κόστος 1 δις δολάρια και οι Ισραηλινοί τους 1000 νεκρούς με πολεμικό κόστος 40 δις δολάρια. Το 2005, ο Μαχμούτ Αμπάς ανέλαβε την προεδρία της Παλαιστινιακής Αρχής, κοινοβουλευτικά επικράτησε η Χαμάς και οι Ισραηλινοί αποχώρησαν από τη Λωρίδα της Γάζας.⁸

Το 2008 ξεκινά ο πόλεμος της Γάζας, με τους Ισραηλινούς, τον Σεπτέμβριο του έτους, να πραγματοποιούν ρίψεις πυραύλων εναντίον στόχων της Λωρίδας της Γάζας. Οι βομβαρδισμοί συνεχίστηκαν μέχρι τον Ιανουάριο του 2009 και ενισχύθηκαν με χερσαίες επιχειρήσεις.⁹ Οι νεκροί Παλαιστίνιοι ξεπέρασαν τις δύο χιλιάδες και οι τραυματίες τις τέσσερις, η πλειοψηφία των οποίων ήταν άμαχοι. Πολλές χώρες διέκοψαν τις διπλωματικές σχέσεις με το Ισραήλ, όπως η Βενεζουέλα, το Κατάρ, η Μαυριτανία και η Βολιβία ως αντίδραση στα εγκλήματα πολέμου κατά του Παλαιστινιακού λαού. Στις 8 Ιανουαρίου, αντιπροσωπείες της Χαμάς¹⁰, του Παλαιστινίου προέδρου και του Ισραήλ συναντήθηκαν στο Κάιρο με αιγυπτιακή πρωτοβουλία, με στόχο την κατάπαυση πυρός και τη δημιουργία μιας μεικτής αποστολής επιτήρησης.¹¹

Αν και η πρώτη και δεύτερη Ιντιφάντα δεν έβαλε τέλος στην κατοχή, έκανε ξεκάθαρο το γεγονός ότι το καθεστώς ήταν μετέωρο. Δημιούργησε τις συνθήκες για να οικοδομηθεί μια σταθερή στρατηγική από την Παλαιστινιακή πλευρά και λόγω της στήριξης από πλήθος χωρών και της κοινωνίας των πολιτών σε πολλά κράτη, γνωστοποιήθηκαν στον πλανήτη, η πρακτική και οι διαρκείς παραβάσεις του Ισραήλ.

---

⁶ Ιντιφάντα σημαίνει *τίναγμα*, στην ακριβή μετάφραση από τα αραβικά, αλλά η μετάφραση που έγινε ευρέως γνωστή είναι αυτή της *εξέγερσης*.

⁷ περισσότερες πληροφορίες στην σελίδα -13-

⁸ http://geopoliticsdailynews.blogspot.com/2017/03/blog-post_581.html

⁹ http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7801662.stm

¹⁰ Το Ισλαμικό Κίνημα Αντίστασης γνωστό ως Χαμάς (Hamas, Harakat al-muqawama al- Islamiyya) είναι μια οργάνωση με στόχο την εκρίζωση του κράτους του Ισραήλ και τη δημιουργία ενός κράτους, Ισλαμικού στη θέση του. (Abu-Amr, σελ. 12) «Ο Παλαιστινιακός σκοπός δεν αφορά τη γη και το χρώμα αλλά την πίστη και το δόγμα» με αυτή τη δήλωση γίνεται ξεκάθαρη η θρησκευτική κατεύθυνση που δίνει η οργάνωση στη διαμάχη αλλά και στη μορφή του κράτους που επιδιώκουν να σχηματίσουν. (Litvak, σελ. 148) Η οργάνωση έχει την πλειοψηφία των εδρών στο εκλεγμένο νομοθετικό συμβούλιο στην Παλαιστινιακή Εθνική Αρχή.

¹¹ <https://www.tovima.gr/2009/01/25/world/poioi-kerdisan-apo-ton-polemo-sti-gaza/>

Η ελπίδα για την διακοπή και ίσως το τέλος των εχθροπραξιών ανάμεσα στις δύο πλευρές, άρχισε να διαφαίνεται μετά από μια περίοδο διαπραγματεύσεων Ισραήλ και Παλαιστίνης, που διήρκησαν εννέα μήνες και έλαβαν χώρα στο Όσλο.¹² Οι συμφωνίες του Όσλο, όπως έγιναν γνωστές αφορούσαν κυρίως την αμοιβαία αναγνώριση του Ισραήλ και της PLO και την αποχώρηση των ισραηλινών δυνάμεων από περιοχές της Λωρίδας της Γάζας και τη Δυτική Όχθη χωρίς να έχει επιτευχθεί συμφωνία γύρω από ακανθώδη ζητήματα όπως το ζήτημα της Ιερουσαλήμ, των Παλαιστινίων προσφύγων, των ισραηλινών οικισμών στην περιοχή, της ασφάλειας και των συνόρων. Τον Σεπτέμβριο του 1993, τα δύο μέρη υπέγραψαν τη «Δήλωση αρχών για ένα προσωρινό καθεστώς αυτοδιοίκησης» στην Ουάσιγκτον, υπό το βλέμμα του προέδρου των ΗΠΑ, Μπίλ Κλίντον, σαν την τελευταία πράξη των διαπραγματεύσεων και την εισαγωγή σε μια περίοδο ειρήνης, με στόχο την ουσιαστική και τελευταία συμφωνία για ειρήνη να ακολουθεί λίγα χρόνια μετά. (Milton, σελ. 191-2)

Η «Δήλωση αρχών για ένα προσωρινό καθεστώς αυτοδιοίκησης» αποτελούσε μια διαπραγματευτική επιτυχία για το Ισραήλ, που βρισκόταν σε ξεκάθαρη πλεονεκτική θέση, με τη ζυγαριά τελικά να γέρνει υπέρ του, και την Παλαιστίνη υποβαθμισμένη, με μειωμένη διαπραγματευτική ισχύ. Οι συμφωνίες στέφθηκαν με απόλυτη αποτυχία, δείχνοντας ότι η διαπραγμάτευση δεν είναι ένα χαρτί που λειτουργεί με σε μια άκρως ασταθή κατάσταση. Την υπογραφή του 1993 ακολούθησε, η δεύτερη Ιντιφάντα, η κατασκευή του φράχτη, η πολιορκία της Γάζας που διήρκησε πάνω από δέκα χρόνια, σειρά αποτυχημένων προσπαθειών για επιπλέον διαπραγματεύσεις, το ένα τρίτο του Παλαιστινιακού λαού να διαβιεί σε συνθήκες φτώχειας –σε πραγματικούς αριθμούς περισσότεροι από ένα εκατομμύριο άνθρωποι-, αύξηση της κατά κεφαλήν παραγωγής από το 1994 μέχρι το 2014 κατά 0,1% σε μια ήδη καθημαγμένη οικονομία¹³. (Naqib, σελ. 501)

Το 2014 το Ισραήλ με στόχο να σταματήσει την εκτόξευση ρουκετών στο έδαφος του από στρατιώτες της Χαμάς ξεκίνησε ακόμη μια πολύνεκρη επέμβαση στη Λωρίδα της Γάζας. Η επιχείρηση είχε την ονομασία *Προστατευτική Αιχμή* και διήρκησε δύο μήνες.¹⁴ Η κατάσταση διατηρεί την ίδια φυσιογνωμία, οι αντιστάσεις, επιθέσεις, εκδιώξεις, απελάσεις, φυλακίσεις, δολοφονίες και βασανισμοί συνεχίζονται με υψηλή ένταση.

---

¹² Εκπρόσωποι της Φατάχ και του PLO -το κόμμα του Γιασέρ Αραφάτ και του Αμπού Μάζεν (κωδική ονομασία του σημερινού προέδρου Μαχμούντ Αμπάς)- αντιπροσώπευαν την Παλαιστινιακή πλευρά και εκπρόσωποι του κόμματος του Γιτζάκ Ράμπιν, την Ισραηλινή πλευρά. Οι διαπραγματεύσεις έγιναν κλειστών των τειχών με την ΕΕ, τις ΗΠΑ, τη Ρωσία, και τα αραβικά κράτη που συμμετείχαν στην ειρηνευτική προσπάθεια, πολλές φορές να μην γνωρίζουν την πορεία τους. Για περισσότερη μελέτη Milton, σελ.190-3 και Naqib, σελ. 500-2.

¹³ <https://www.oxfam.org/en/countries/occupied-palestinian-territory-and-israel>

¹⁴ <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-29123668>

IV. Τα σημαντικότερα σημεία της διαμάχης

η έριδα για την Ιερουσαλήμ Το 1980, το κράτος του Ισραήλ ανακήρυξε την Ιερουσαλήμ –Δυτική και Ανατολική- τη «μοναδική και αδιαίρετη πρωτεύουσα του κράτους». Το ανατολικό τμήμα της Ιερουσαλήμ βρίσκεται υπό την κατοχή του Ισραήλ από το 1967. Το Ισραήλ προχώρησε στην κατασκευή ενός τείχους κατά μήκος μιας δαιδαλώδους διαδρομής 730 χιλιομέτρων σε Δυτική Όχθη και Ιερουσαλήμ. Η κατασκευή του τείχους που οι εμπνευστές του, ονομάζουν, «τείχος ασφαλείας», «διαχωριστικό τείχος» ή «αντί-τρομοκρατικό τείχος» δυσκολεύει σημαντικά τις ζωές των κατοίκων, επηρεάζοντας την ελευθερία κινήσεων τους και τις οικονομικές τους δραστηριότητες.¹⁵ Το 10% της πόλης είναι το ιστορικό κέντρο, όπου βρίσκεται το τέμενος αλ Ακσά, που θεωρείται ιερός τόπος όλων των μουσουλμάνων. Στόχος των Παλαιστινίων είναι η ανατολική Ιερουσαλήμ, να γίνει πρωτεύουσα του ανεξάρτητου κράτους τους. (Ντόκος, σελ. 9) Το 1980, στις 30 Ιουνίου, το Κνέσσετ –το κοινοβούλιο του Ισραήλ- θέσπισε τον *Νόμο για την Ιερουσαλήμ* με τον οποίο αναγνώρισε την de jure προσάρτηση της πόλης, ενώ στον νόμο αναφέρεται πως «η ολόκληρη και ενωμένη Ιερουσαλήμ είναι η πρωτεύουσα του Ισραήλ».¹⁶

ο εκτοπισμός των Παλαιστινίων Στους πολέμους του 1948 και 1967 εκατομμύρια Παλαιστίνιοι εγκατέλειψαν τα σπίτια τους και εγκαταστάθηκαν σε στρατόπεδα στη Δυτική Όχθη, τη Γάζα και σε γειτονικές χώρες όπως ο Λίβανος, η Συρία και η Ιορδανία. (Ηρακλείδης, σελ. 247) Με την απόφαση 194 ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών αναγνώρισε το δικαίωμα επιστροφής των Παλαιστινίων που επιθυμούν να επιστρέψουν και ότι θα πρέπει να καταβληθεί αποζημίωση, που αφορά απώλεια ή ζημιά σε ιδιοκτησία, απο το κράτος του Ισραήλ. (S/RES/194,1948) Το ψήφισμα αυτό βασίστηκε στις αρχές του διεθνούς δικαίου, αλλά η απόφαση που προκύπτει από το ψήφισμα δεν πραγματοποιήθηκε.

το ζήτημα της ασφάλειας «Το αφήγημα του κινδύνου» αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της πολιτικής ασφαλείας που χτίζει το Ισραήλ. Η σημασία της επιβίωσης και η αναζήτηση της ασφάλειας καθώς και η υποβάθμιση του δικαίου και της ηθικής μπροστά στην ανάγκη της επιβίωσης και της εξυπηρέτησης συμφερόντων, όπως τις εισάγει ο Θουκυδίδης, αρχές στις οποίες βασίζεται ο κλασικός ρεαλισμός (Πλατιάς, σελ. 18-19), μοιάζουν να λειτουργικοποιούνται στην περίπτωση του Ισραήλ με το αφήγημα που δημιουργείται να του προσφέρει τη νομιμοποίηση που χρειάζεται. Το Ισραήλ θεωρεί γεγονός ότι θα έχει υπο τον έλεγχο του τα ανατολικά σύνορα με την Ιορδανία και τα νότια σύνορα με την Αίγυπτο, δύο ζητήματα που η Παλαιστίνη δεν φαίνεται ότι υπάρχει πιθανότητα να δεχτεί. (Σακκάς, 2005, σελ. 108) Για το Ισραήλ είναι στρατηγικής σημασίας η παρακολούθηση και επιτήρηση των αντιπάλων του, ενώ αποτελεί τον μεγαλύτερο παραγωγό και προμηθευτή εξοπλισμού επιτήρησης παγκοσμίως και χτίζει μια ισχυρή στρατιωτική δύναμη ενώ ζητάει την

¹⁵ http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/briefing_note/join/2012/491443/EXPO-AFET_SP%282012%29491443_EN.pdf

¹⁶ https://eu.boell.org/sites/default/files/uploads/2018/07/eu_and_jerusalem.pdf

αποστρατικοποίηση της Παλαιστίνης με την τελευταία να είναι εμφανώς πιο αδύναμη, στρατιωτικά. (Zureik, σελ. 20)

η εδαφική επικράτεια Σύμφωνα με τον ορισμό του Weber, μια εθνοτική ομάδα βασίζεται σε «μια υποκειμενική δοξασία ότι υπάρχει μια κοινή καταγωγή... είτε υπάρχει αντικειμενική συγγένεια εξ αίματος είτε όχι» (Weber, σελ. 38) Με βάση τον ορισμό αυτό, μπορεί να οριοθετηθεί, η προσέγγιση του Ισραήλ στο ζήτημα. Το προγονικό δικαίωμα του εβραϊκού πληθυσμού στο συγκεκριμένο κομμάτι γης αποτελεί το βασικό και διαχρονικό επιχείρημα του. Και οι δύο πλευρές παρ' όλα αυτά έχουν

17

αξιώσεις οι οποίες μετρούν χιλιάδες χρόνια, και τα θεμέλια των αξιώσεων αυτών έχουν αποκοπεί από εγκόσμιους περιορισμούς λόγω του βαθιά θρησκευτικού χαρακτήρα τους. Η διαρκής και σταθερή θέση των Παλαιστινίων είναι ότι το ανεξάρτητο Παλαιστινιακό κράτος πρέπει να περιλαμβάνει το σύνολο των εδαφών που κατέλαβε το Ισραήλ το 1967. Ενώ το κράτος του Ισραήλ θεωρεί ότι δικαιοματικά του ανήκει το σύνολο των εδαφών που προκύπτουν από το προγονικό δικαίωμα του. Η Δυτική Όχθη αποτελείται από ένα χάος μικρών Παλαιστινιακών σημείων διασκορπισμένων ανάμεσα σε Ισραηλινά εδάφη που περιέχουν κατοικημένες περιοχές και στρατιωτικές εγκαταστάσεις.

η ψυχολογική διάσταση Η προπαγάνδα και η παραγωγή στερεοτύπων έχουν εδραιώσει μια πραγματικότητα τυφλού μίσους, απέναντι σε οποιονδήποτε εχθρό. Οι Ισραηλινοί από την μία θεωρούν ότι οι Παλαιστίνιοι δεν είναι εθνότητα και δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως τέτοια, οπότε δεν έχουν κανένα εγγενές δικαίωμα στη δημιουργία κράτους. Οι Παλαιστίνιοι από την άλλη θεωρούν ότι οι Ισραηλινοί είναι απλά μια θρησκευτική κοινότητα, δεν έχουν εθνική ταυτότητα και δεν μπορούν να αποτελούν έθνος. (Ηρακλείδης, σελ. 249)

¹⁷ <https://ifamericaknew.org/history/>

Κεφάλαιο II

I.O ρόλος και οι θέσεις του ΟΗΕ

Το Συμβούλιο Ασφαλείας, σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών έχει την ευθύνη για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας και λειτουργώντας κάτω από αυτή την υποχρέωση έχει περάσει πλήθος ψηφισμάτων στην προσπάθεια εξεύρεσης λύσης, ανακούφισης της κατάστασης στη περιοχή καθώς και πολυάριθμα ψηφίσματα καταγγέλλοντας την στάση και πρακτική του κράτους του Ισραήλ, απευθύνοντας κάποια από αυτά στην Γενική Συνέλευση. Η παρούσα έρευνα στέκεται σε ψηφίσματα και ενέργειες στη προσπάθεια να παρουσιαστεί μια ολοκληρωμένη εικόνα των κινήσεων των σημαντικών και καθοριστικών διεθνών δρώντων κατά τη διάρκεια της πορείας του ζητήματος.

Ο «κρότος» στη γραμμή εκκίνησης της αφαίρεσης εδαφών από την Παλαιστίνη και στην κούρσα δύο λαών για μια γη, δόθηκε το 1947, από τα Ηνωμένα Έθνη. Τα περισσότερα μέλη της επιτροπής που σχηματίστηκε, για τη λύση του Παλαιστινιακού ζητήματος, της UNSCOP, ήθελαν τη διχοτόμηση και δημιουργία δύο χωριστών κρατών και μια μειοψηφία πρότεινε μια ενιαία κυβέρνηση που θα συντόνιζε την αραβική και την εβραϊκή κοινότητα. Ο εκπρόσωπος της Παλαιστίνης ζήτησε τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου κράτους και απέρριψε όποια σχέδια για διχοτόμηση και κατάληψη εδαφών από τους Ισραηλινούς ενώ ο εκπρόσωπος των εβραίων συμφωνούσε με τη διχοτόμηση, εάν η εβραϊκή πλευρά συμπεριλάμβανε την Ιερουσαλήμ και τη Γαλιλαία. (Σακκάς 2012, σελ. 138) Το σχέδιο απορρίφθηκε κατά τη διάρκεια των ψηφοφοριών της επιτροπής και το ζήτημα μεταφέρθηκε στη Γενική Συνέλευση (Moors σελ. 52). Το εβραϊκό λόμπι στις ΗΠΑ, αλλά και η αποφασιστικότητα των ΗΠΑ να λύσουν το ζήτημα του Ισραήλ και οι πιέσεις που άσκησαν, οδήγησαν στην ψήφιση του σχεδίου διχοτόμησης και στην νομιμοποίηση του κράτους του Ισραήλ στην Παλαιστίνη. (Milton, σελ. 68)

Η μη συμφωνία της Παλαιστίνης στο σχέδιο διχοτόμησης και οι διαμάχες που ακολούθησαν δεν άφησαν το σχέδιο να εφαρμοστεί και οι ΗΠΑ και το Συμβούλιο Ασφαλείας πρότειναν μια νέα κηδεμονία για την Παλαιστίνη και τη λήξη των εχθροπραξιών. (Milton, σελ.71) Το επόμενο έτος γίνεται δεκτό το αίτημα του Ισραήλ και αποκτά την ιδιότητα μέλους στον ΟΗΕ (S/RES/273,1949) ενώ συστήνεται και η Επιτροπή Συμφιλίωσης του ΟΗΕ για την Παλαιστίνη, UNCCP με σκοπό να βοηθήσει τα δύο μέρη να φτάσουν σε συμφωνία (A/RES/194,1949) και συστήνεται και η Υπηρεσία Αρωγής και Έργων του ΟΗΕ για τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες, UNRWA (A/RES/302,1949). Η εντολή για την συνέχιση των εργασιών της UNRWA έχει παραταθεί δεκάδες φορές λόγω της απουσίας εξεύρεσης λύσης και της ανάγκης κάλυψης σημαντικών αναγκών, αφού το 2019 τα στοιχεία επιβεβαιώνουν ότι η Υπηρεσία απαντά σε ανάγκες 5 εκατομμυρίων προσφύγων, με τελευταία την παράταση εργασιών μέχρι και τις 30 Ιουνίου του 2020.^{18 19}

¹⁸ <https://www.unrwa.org/who-we-are>

¹⁹ <https://www.unrwa.org/how-you-can-help/how-we-spend-funds>

Το Σ.Α. με τα ψηφίσματα 242 του 1967 και 338 του 1973 έθεσε τις βασικές αρχές των διαπραγματεύσεων για την ειρήνη με το σχέδιο «Γη, με αντάλλαγμα την ειρήνη». (S/RES/242,1967) (S/RES/338,1973). Στα ψηφίσματα του αποτυπώνεται η ξεκάθαρη αντίθεση του Οργανισμού στη στάση του Ισραήλ, επιβεβαιώνοντας την αντίθεση αυτή αφού έχει ζητήσει επανειλημμένα από το Ισραήλ να σταματήσει την εγκατάσταση οικισμών και την μεταφορά των ήδη εγκατεστημένων από περιοχές που δεν προβλέπονται από το ψήφισμα του 1947, ενώ έχει δηλώσει ότι θεωρεί επιφανειακά και μη αποτελεσματικά τα μέτρα του καθεστώτος όσον αφορά την Ιερουσαλήμ. Από την αρχή της διαμάχης έως και σήμερα, ζητά την συνέχιση, ενεργοποίηση διαπραγματεύσεων ανάμεσα στις δύο πλευρές. Το 1975 η Γενική Συνέλευση περνά ένα από τα πιο ριζοσπαστικά ψηφίσματα στην ιστορία του Οργανισμού, το 3379, ορίζοντας τον σιωνισμό ως μια μορφή ρατσισμού και φυλετικής διάκρισης σε ένα ψήφισμα που καταδίκασε την σχέση του σιωνισμού με το καθεστώς του *απαρτχάιντ* στη Νότιο Αφρική. (S/RES/3379,1975) Το 1991, το ίδιο όργανο ακύρωσε την απόφαση που προκύπτει από το ψήφισμα του 1975.²⁰

Οι διπλωματικές προσπάθειες του Κουαρτέτου²¹ χάρηκαν απόλυτης στήριξης από το Σ.Α. περνώντας σειρά ψηφισμάτων με τα οποία στήριζε τη δραστηριότητα του, μεταξύ των οποίων και το 1397 του 2002 στο οποίο παρουσιάζει και το όραμα για τη δημιουργία δύο ανεξάρτητων κρατών, Παλαιστίνης και Ισραήλ τα οποία θα λειτουργούν δίπλα το ένα από το άλλο με ξεκάθαρα, αναγνωρισμένα και ασφαλή σύνορα. (S/RES/1397,2002) Λίγους μήνες μετά, με το ψήφισμα 1515, δίνει ξεκάθαρη ψήφο εμπιστοσύνης στις διπλωματικές προσπάθειες του Κουαρτέτου. (S/RES/1515,2003)

Το 2011 η Παλαιστίνη κατέβασε πρόταση/ ψήφισμα στη Γενική Συνέλευση που αφορούσε την αναγνώριση του κράτους της Παλαιστίνης από τα ΗΕ. Η πρόταση αρχικά ανέφερε τα σύνορα πριν την κατοχή του 1967 και την Ανατολική Ιερουσαλήμ ως πρωτεύουσα της Παλαιστίνης. Εξαιτίας των αναταραχών που θα προκαλούσε αυτή η κίνηση -ΗΠΑ, Ισραήλ και ΕΕ- εργάστηκαν ώστε το ψήφισμα να περάσει από την Γενική Συνέλευση και όχι από το Συμβούλιο Ασφαλείας, ώστε να μην χρειαστεί να ασκήσουν οι ΗΠΑ το δικαίωμα τους για βέτο στο ΣΑ κάτι που θα προκαλούσε διπλωματικό επεισόδιο και θα αφαιρούσε το δικαίωμα από τις ΗΠΑ να συμμετέχουν σε μελλοντική ειρηνευτική διαπραγματευτική διαδικασία.²² Το ψήφισμα 67/19 με τη βοήθεια της ΕΕ, έφτασε στη Γενική Συνέλευση, χωρίς να δημιουργεί κανένα εμπόδιο στο Ισραήλ.

Οπότε, ένα από τα σημαντικότερα ψηφίσματα στην ιστορία του ζητήματος, το 67/19 της Γενικής Συνέλευσης, έλαβε χώρα στις 4 Δεκεμβρίου του 2012. Λαμβάνοντας υπόψη την γνώμη του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, το γεγονός ότι 132 κράτη μέλη αναγνωρίζουν το κράτος της Παλαιστίνης, υπενθυμίζοντας ότι σε συμφωνία με το Διεθνές Δίκαιο η πρόταση των *δύο κρατών* αφορά τα σύνορα που

²⁰ <https://www.nytimes.com/1991/12/17/world/un-repeals-its-75-resolution-equating-zionism-with-racism.html>

²¹ Το Κουαρτέτο δημιουργήθηκε από τέσσερις οντότητες ΟΗΕ, ΕΕ, ΗΠΑ και Ρωσία, στη Μαδρίτη, το 2002. Στόχος του είναι η μεσολάβηση με διπλωματικές μεθόδους για την επίλυση του Παλαιστινιακού ζητήματος. Περισσότερες πληροφορίες στα επόμενα κεφάλαια.

²² <https://www.theguardian.com/world/blog/2011/sep/19/palestinian-statehood-united-nations>

προτάθηκαν το 1947, η Παλαιστίνη απέκτησε το καθεστώς του κράτους παρατηρητή - μη μέλους. (A/RES/67/19,2012). Η αλλαγή στο καθεστώς ενώ δεν άλλαξε ουσιαστικά την κατάσταση στην περιοχή αποτελεί μια διπλωματική νίκη για την Παλαιστίνη η οποία της έδωσε επιπλέον νομιμοποίηση και άνοιξε τον δρόμο για συμμετοχή της σε άλλους οργανισμούς όπως το ΔΠΑ.

Ο ρόλος του ΟΗΕ έχει προκαλέσει τη γέννηση ανταγωνιστικών απόψεων όσον αφορά την αποτελεσματικότητα αλλά και την σημαντικότητα σχετικά με τις ουσιαστικές επιπτώσεις του στο ζήτημα, μετά το ψήφισμα του διαχωρισμού. Μέρος της δημόσιας συζήτησης αφορά μια πιο γενική συζήτηση σχετικά με την αποτελεσματικότητα του Οργανισμού με ένα βασικό επιχείρημα να είναι ότι κυριαρχείται από κράτη όπως οι ΗΠΑ και ένα ότι η διεθνής κοινότητα επιβεβαιώνει πως το Ισραήλ βρίσκεται πάνω από το νόμο. (Milton, σελ. 178)

II.Ο ρόλος και οι θέσεις των ΗΠΑ

Το κενό κυριαρχίας που άφησε η κάθοδος Ηνωμένου Βασιλείου και Γαλλίας μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, μέρος του οποίου κάλυψαν οι ΗΠΑ, αποτέλεσε έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες, που επηρέασε καθοριστικά την πορεία του Παλαιστινιακού ζητήματος. Οι Ηνωμένες Πολιτείες υπήρξαν σύμμαχοι και υποστηρικτές του οράματος για μια εβραϊκή πατρίδα στην Παλαιστίνη πολύ πριν το ψήφισμα 181, του 1947. Η θέση των ΗΠΑ ως μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ είναι ένας ισχυρός μοχλός πίεσης όπως και η επιρροή που ασκεί στο ΝΑΤΟ. Τα οικονομικά και γεωπολιτικά συμφέροντα στη Μέση Ανατολή, όπως η πρόσβαση στις πετρέλαιο-παραγωγικές πηγές και ο περιορισμός της σφαίρας επιρροής της Σοβιετικής Ένωσης ήταν οι βασικότεροι παράγοντες που προσδιόρισαν την πολιτική που θα ακολουθούσαν στη περιοχή.

Τον Σεπτέμβριο του 1978 έγινε η πρώτη προσπάθεια για ειρήνευση, ενορχηστρωμένη από τις ΗΠΑ, στο Κάμπ Ντέιβιντ. Η προσπάθεια απέτυχε λόγω της μη ξεκάθαρης και ολοκληρωμένης πρότασης για απόσυρση των στρατευμάτων και των οικισμών του Ισραήλ από τη περιοχή.²³ Τον Ιούλιο του 2000 πραγματοποιήθηκε στο Κάμπ Ντέιβιντ ακόμη μια προσπάθεια διαπραγμάτευσης, μεταξύ του Αμερικανού προέδρου Μπιλ Κλίντον, του Παλαιστίνιου ηγέτη Γιασέρ Αραφάτ και του Ισραηλινού πρωθυπουργού Εούντ Μπάρακ. Οι διαφωνίες επικεντρώθηκαν σε τέσσερα θέματα : έδαφος, πρόσφυγες, ασφάλεια και το ζήτημα της Ιερουσαλήμ.²⁴ Οι συζητήσεις έδειχναν πρόοδο αλλά όχι αρκετή για να οδηγήσει σε συμφωνία ειρήνης.

²³ https://web.stanford.edu/group/sper/images/Palestine-Israel_Primer_MERIP.pdf

²⁴ https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2018/04/%CE%9A%CE%95%CE%99%CE%9C%CE%95%CE%9D%CE%9F-%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91%CE%A3-12_2010_-%CE%98-%CE%9D%CF%84%CF%8C%CE%BA%CE%BF%CF%82.pdf

Η Ισραηλινή πλευρά ήταν πιο προετοιμασμένη και η συμφωνία κατέρρευσε με την Παλαιστινιακή πλευρά να υποστηρίζει ότι η πρόταση που ήταν ενορχηστρωμένη από το Ισραήλ και τις ΗΠΑ δεν είχε τις απαραίτητες προϋποθέσεις και στερούταν ρεαλιστικής βάσης. (Milton, σελ. 196)

Μετά το ψήφισμα του διαχωρισμού, οι Ηνωμένες Πολιτείες «αφαίρεσαν» από το δημόσιο λόγο την ονομασία Παλαιστίνη, γεγονός που άφησε ξεκάθαρο αποτύπωμα στην αρχιτεκτονική της πολιτικής που αφορούσε «τον λαό χωρίς όνομα». Ενώ η επάνοδος στον δημόσιο λόγο ήρθε μέσω του αφηγήματος περί Παλαιστινίων τρομοκρατών και Ισραηλινών θυμάτων, με τις ΗΠΑ να ακολουθούν για σειρά ετών μια πολιτική μη αποδοχής της Παλαιστίνης έως το 1988 που αναγνώρισαν το PLO. (Milton, σελ. 168) Η σχέση ανάμεσα στα δύο κράτη έχει χαρακτηριστεί ως μια «ιδιαίτερη» σχέση, χαρακτηριστικά της οποίας παρατηρούνται στο σύστημα διακυβέρνησης, στην αμερικανική κοινωνία και κυρίως στην εξωτερική πολιτική και σχέση η οποία υποστηρίζεται και προωθείται από το Ισραηλινό λόμπι στις ΗΠΑ με σημαντικότερη ομάδα την Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων του Ισραήλ στην Αμερική, AIPAC. (Milton, σελ. 171-2)

Η εκτενής και πολύπλοκη σχέση ανάμεσα στις δύο χώρες συνοψίζεται σε ένα κυρίως τομέα, εκείνο των αμυντικών συστημάτων. Η οικονομική βοήθεια των ΗΠΑ στο Ισραήλ οδήγησε στην στρατιωτική ασυμμετρία δυνάμεων σε σχέση με την Παλαιστίνη ενώ από το 1970 η οικονομική και στρατιωτική βοήθεια που προσφέρει είναι η μεγαλύτερη απ' ό,τι σε οποιαδήποτε άλλη χώρα στον κόσμο²⁵. Η στρατιωτική βοήθεια των ΗΠΑ στο Ισραήλ για το διάστημα 1948 έως 2003 ανήλθε σε 45 δισεκατομμύρια δολάρια, παρουσιάζοντας μια διαρκώς ανοδική πορεία, ενώ περίπου το 50% της συνολικής αμερικανικής οικονομικής χρηματοδότησης παρέχεται στο Ισραήλ καθώς και το 25% της συνολικής χρηματοδότησης της οικονομικής στήριξης των ΗΠΑ. (Shefi, Tishler σελ. 433-4)

Η υποστήριξη των ΗΠΑ στο κράτος του Ισραήλ καλύπτει όλους τους τομείς δημιουργώντας μια από τις πιο δυνατές συμμαχίες που έχει συναντήσει η ιστορία. Παρόλα αυτά οι Ηνωμένες Πολιτείες υποστηρίζουν ψηφίσματα στον ΟΗΕ που καταγγέλλουν τις καταχρήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δίνουν και κάποια οικονομική βοήθεια στην Παλαιστίνη, κινήσεις που γίνονται σε μια προσπάθεια να κρατήσουν τα προσχήματα, αφού το συνολικό κλίμα βρίθει πολιτικής υποκρισίας. (Milton, σελ. 166-7)

III.Ο ρόλος και οι θέσεις της Διεθνούς Κοινότητας

Ως Διεθνής Κοινότητα, εν προκειμένω, εννοούνται τα κράτη που έχουν εμπλακεί σε σημαντικό βαθμό στο ζήτημα. Έχουν γίνει αρκετές αναφορές στο πρώτο κεφάλαιο σε κράτη όπως τα αραβικά που γειτνιάζουν με την Παλαιστίνη και το Ισραήλ και σε κράτη όπως η Ρωσία που αναμείχθηκε λόγω ιδίων συμφερόντων. Στο

---

²⁵ Το κόστος υπολογίζεται ότι ξεπερνά το συνολικό κόστος του πολέμου στο Βιετνάμ.

παρόν κεφάλαιο γίνεται μια επιπλέον αναφορά ώστε να δημιουργηθεί μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα.

Το ζήτημα των Παλαιστινίων προσφύγων είναι η κοιτίδα της ανθρωπιστικής κρίσης που έχει προκαλέσει η διαμάχη Παλαιστίνης- Ισραήλ, με τα στοιχεία του ΟΗΕ να υπολογίζουν ότι υπάρχουν περισσότεροι από 8 εκατομμύρια Παλαιστίνιοι πρόσφυγες διασκορπισμένοι στον πλανήτη, αριθμός που τους καθιστά τον πολυπληθέστερο πληθυσμό παγκοσμίως. (Milton, σελ.98-99) Το μεγαλύτερο μέρος των ανθρώπων αυτών κατοικεί σε χώρες όπως η Συρία, η Αίγυπτος, ο Λίβανος, η Ιορδανία και άλλες, τις περισσότερες φορές σε προσφυγικά στρατόπεδα στα σύνορα των κρατών ενώ παρουσιάζουν έντονες διαφορές από περίπτωση σε περίπτωση αφού κάποιοι έχουν ενσωματωθεί και άλλοι δεν μπορούν να καλύψουν ούτε τις βασικές ανάγκες τους. Στη Συρία είναι εγκατεστημένοι περισσότεροι από 500 χιλιάδες πρόσφυγες που βρίσκονται υπό τη προστασία του UNRWA, ενώ στον Λίβανο και την Ιορδανία βρίσκονται περισσότεροι από ένα εκατομμύριο στη κάθε χώρα. (Makdisi, σελ.17)

Η εμπλοκή των γειτονικών κρατών όμως δεν περιορίζεται μόνο στο προσφυγικό ζήτημα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η περίπτωση του νότιου Λίβανου, που ήταν ενεργό πεδίο μάχης στην αραβο- ισραηλινή διαμάχη από το 1973. Κατά τη διάρκεια του εμφυλίου, μέρος αριστερών φατριών εντάχθηκαν στην Παλαιστινιακή αντίσταση και δεξιές θρησκευτικές φατρίες τάχθηκαν ενεργά υπέρ του Ισραήλ χωρίζοντας στη μέση τον Λιβανέζικο στρατό. Η πρώτη εισβολή του Ισραήλ στο Λίβανο οδήγησε σε εγκατάσταση των κυανόκρανων του ΟΗΕ στα νότια σύνορα και η δεύτερη εισβολή το 1982 οδήγησε σε κατοχή μεγάλου μέρους των εδαφών και στη γέννηση και ενίσχυση πλήθους αντιστασιακών κινημάτων όπως η Χεζμπολάχ και σε συρρίκνωση και αποσταθεροποίηση της PLO αφού αναγκάστηκε να μεταφέρει το αρχηγείο της στην Τυνησία. (Makdisi, σελ.14)

Πέραν του ρόλου κρατών και οργανισμών που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο έχουν στηρίξει μέρη και σκοπούς σε αυτά τα δύο μέρη της διαμάχης υπάρχουν κράτη και οργανώσεις που υποστηρίζουν ένα παίκτη της διαμάχης, που ίσως είναι ο πιο αμφιλεγόμενος, τη Χαμάς. Οι πηγές εσόδων οργανώσεων όπως η Χαμάς – που χαρακτηρίζεται ως τρομοκρατική από ένα μέρος των νομιμοποιημένων κυβερνήσεων παγκοσμίως- έχουν ένα κοινό παρονομαστή, τις δωρεές και προσφορές προερχόμενες από τα πλούσια κράτη του Κόλπου: τη Σαουδική Αραβία, το Κατάρ, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, το Ομάν και το Κουβέιτ. Αφορμή αυτής της σχέσης αποτελεί μια από τις θεμελιώδεις αρχές του Ισλάμ, το «ζεκάτ», που ορίζει την προσφορά των πλουσίων στους φτωχούς.

Το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης της Χαμάς προέρχεται από τις χώρες του κόλπου, της τάξεως των 12 εκατομμυρίων δολαρίων ετησίως, με τα στοιχεία να δείχνουν ότι το Κατάρ το 2012 δεσμεύτηκε για χορήγηση 400 εκατομμυρίων δολαρίων, ενώ μεγάλο μέρος παρέχει και η Σαουδική Αραβία. Μέρος των δωρεών επίσης προέρχεται από οργανώσεις με βάση τις ΗΠΑ και ευρωπαϊκές χώρες αλλά και το Ιράν που προσφέρει 3 εκατομμύρια ετησίως. Τα χρήματα μεταφέρονται με τραπεζικές μεταφορές, ανταλλαγές χρημάτων, ιδιωτικές υπηρεσίες μεταφοράς χρημάτων, ανεπίσημα δίκτυα μεταφοράς και άτομα υπεράνω υποψίας.

Σύμφωνα με τις αμερικανικές υπηρεσίες συγκέντρωσης πληροφοριών υπολογίζεται ότι ο ετήσιος προϋπολογισμός της Χαμάς είναι 50 εκατομμύρια δολάρια.²⁶

Η Χαμάς, έχει ιστορικά δεχθεί μεγάλο μέρος της χρηματοδότησης της από το Ιράν, σχέση που κατέρρευσε μετά την άρνηση της Χαμάς να υποστηρίξει τον Άσαντ. Μέρος των δωρεών προέρχεται από τη Δυτική Ευρώπη και τη Λατινική Αμερική αλλά και οργανώσεις «ομπρέλα» όπως η Union for Good, που δημιουργήθηκε από εκατοντάδες Παλαιστίνιους. Ακόμη, από έρευνες που πραγματοποιήθηκαν από ισραηλινές υπηρεσίες ασφαλείας το 2012 προκύπτει ότι υπήρχε ροή κεφαλαίων από την Τουρκία στη Χαμάς με σκοπό τη δημιουργία Παλαιστινιακού στρατού.²⁷

IV.Ο ρόλος και οι θέσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας/Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η ΕΚ/ΕΕ στην πορεία του ζητήματος

Η πρώτη συλλογική προσπάθεια δημιουργίας μιας πολιτικής για το Παλαιστινιακό ζήτημα από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα ήρθε ουσιαστικά σαν απάντηση στις εχθροπραξίες και τις συγκρούσεις του 1973. Τα τότε 9, κράτη μέλη καλούσαν τα Ηνωμένα Έθνη να δημιουργήσουν ένα ψήφισμα που να στηρίζεται στο ψήφισμα 242 του 1967 και εξέδωσαν μια δήλωση στις Βρυξέλλες στην οποία υπογράμμιζαν τα νόμιμα δικαιώματα των Παλαιστίνιων. Η θέση όμως της ΕΚ σχετικά με τη διαμάχη Ισραήλ- Παλαιστίνης κορυφώθηκε όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε τη Δήλωση της Βενετίας τον Ιούνιο του 1980, η οποία αποτελεί την βάση της Ευρωπαϊκής πολιτικής όσον αφορά το ζήτημα. Στη δήλωση αυτή, αναγνωρίζουν το δικαίωμα των κρατών να υπάρχουν και να είναι ασφαλή, αναφέροντας το κράτος του Ισραήλ και το δικαίωμα των λαών για δικαιοσύνη, αναφέροντας την αναγνώριση των νόμιμων δικαιωμάτων του Παλαιστινιακού λαού καθώς και ότι οι αναγκαίες διαπραγματεύσεις που θα οδηγήσουν στην ειρήνη πρέπει να γίνουν με όλα τα μέρη παρόντα. Επίσης, αναφέρεται η ανάγκη εξεύρεσης μιας δίκαιης λύσης για το ζήτημα των προσφύγων, αναγνωρίζεται το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των Παλαιστίνιων, υπογραμμίζεται η ανάγκη απομάκρυνσης των Ισραηλινών από τις Παλαιστινιακές περιοχές που κατέλαβε από το 1967 και η παράνομη δραστηριότητα του Ισραήλ σχετικά με τους εποικισμούς ενώ υπόσχεται ότι θα ξεκινήσει συνομιλίες με όλα τα μέρη ώστε να επιτευχθεί δίκαιη συμφωνία. (European Council, 1980) Τη Δήλωση της Βενετίας ακολούθησε η Δήλωση του

²⁶ <https://www.globalsecurity.org/military/world/para/hamas-funds.htm?fbclid=IwAR1PlaSVOMXaAA-PnB78gKyUG19taW9azf1LPcSTxyZpszs3ecz1Gi4Dfm8>

²⁷ <https://ahvalnews.com/israel-turkey/turkish-funding-hamas-military-exposed-arrest-report?fbclid=IwAR1PlaSVOMXaAA-PnB78gKyUG19taW9azf1LPcSTxyZpszs3ecz1Gi4Dfm8>

Βερολίνου, το 1999 στην οποία υποστηρίζεται η δημιουργία ενός Παλαιστινιακού κράτους.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '80 η ΕΚ εξέδωσε πλήθος δηλώσεων αφού η κατάσταση στη Μέση Ανατολή επιδειωνόταν. Το ξέσπασμα της πρώτης Ιντιφάντα δημιούργησε την ανάγκη για άμεση επέμβαση και η Κοινότητα άρχισε να τονίζει τη σημασία μιας ειρηνευτικής διάσκεψης για τη Μέση Ανατολή με τη συμμετοχή περιφερειακών δυνάμεων, ΕΣΣΔ και ΗΠΑ. Η επιρροή και ο ουσιαστικός ρόλος που θα μπορούσε να έχει η ΕΚ στην επίλυση της διαμάχης αντιμετώπισε δύο βασικά εμπόδια: την αντίθετη ή διαφορετική σε κάποιες περιπτώσεις στάση των κρατών μελών και τις αντιδράσεις ΗΠΑ και Ισραήλ. Η μη πολιτική θέση που δόθηκε στην ΕΚ στην Ειρηνευτική Διάσκεψη για τη Μέση Ανατολή στη Μαδρίτη, το 1991 είναι αποτέλεσμα της κατεύθυνσης των ΗΠΑ για περιορισμό του ρόλου της ΕΚ. Μετά τη Μαδρίτη και την υπογραφή των συμφωνιών του Όσλο, η ΕΚ δεσμεύτηκε για την παροχή 535 εκατομμυρίων Ευρωπαϊκής Λογιστικής Μονάδας, ΕΛΜ σε διάρκεια πέντε ετών που θα παρέχονταν για την στήριξη των διεθνών προσπαθειών για την ανάπτυξη της προσωρινής διοίκησης στα κατεχόμενα εδάφη, κίνηση που έκανε, την ΕΕ πλέον, τον κύριο δανειστή. (Altunisik, σελ. 107-8)

Η αποτυχία των ειρηνευτικών προσπαθειών, ενορχηστρωμένων από τις ΗΠΑ δικαίωσε την ΕΕ ενώ συνέβη σε μια χρονική περίοδο που είχε αρχίσει να χιτίζει την Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας. Ο τότε, Υπάτος Εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας, Χαβιέρ Σολάνα κατεύθυνε τις προσπάθειες για να συναντηθούν οι δύο πλευρές και να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις από τον Οκτώβρη του 2000 έως και το Γενάρη του 2001, ακόμη μια προσπάθεια που στέφθηκε με αποτυχία και οδήγησε σε νέο κύκλο εχθροπραξιών. Ως μέρος των προσπαθειών προσέγγισης μιας τακτικής από όλα τα μέρη δημιουργήθηκε το Κουαρτέτο για τη Μέση Ανατολή το οποίο ανακοίνωσε τον «Οδικό Χάρτη», το 2002 με σκοπό την υλοποίηση του σχεδίου για τα δύο κράτη. (Yamani, σελ. 3) Ακολούθησε η τοποθέτηση της Επιτροπής ως επικεφαλής της Ειδικής Ομάδας για την Πολιτική Μεταρρύθμιση και ήταν ο αρχιτέκτονας πίσω από το σχέδιο για την εγκατάσταση ενός Προσωρινού Διεθνή Μηχανισμού που θα υποστήριζε οργανώσεις όπως η UNRWA ενώ η οικονομική βοήθεια στην Παλαιστίνη έφτασε τα 340 εκατομμύρια το 2006, τα 550 το 2007 και τα 440 το 2008. (Altunisik, σελ. 114-6)

Η εγκατάσταση στα σύνορα της Αιγύπτου με τη Λωρίδα της Γάζας της «αποστολής συνοριακής συνδρομής της ΕΕ» αποτέλεσε την πρώτη φορά που υπήρξε κοινή αποδοχή για τη δράση ενός τρίτου μέρους στην περιοχή. Επίσης ΕΕ και ΠΑ υπέγραψαν ένα Σχέδιο Δράσης για την εξασφάλιση της πολιτικής και οικονομικής βιωσιμότητας ενός μελλοντικού παλαιστινιακού κράτους με βασικές κατευθύνσεις την ενίσχυση της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της οικονομικής ευθύνης.

Με την πάροδο των χρόνων η ΕΕ έχει υιοθετήσει μια συνολική πολιτική κρατικών ενισχύσεων προς τους παλαιστινίους εταίρους της η οποία περιλαμβάνει στήριξη σε τομείς που αφορούν: τη δημιουργία σύγχρονων και δημοκρατικών αστυνομικών δυνάμεων, την ολοκληρωμένη ανάπτυξη δεσμών και την χρηστή

διακυβέρνηση, την οικονομία, τα τελωνεία και το εμπόριο, τα οικονομικά της ΠΑ και ανθρωπιστικούς σκοπούς.(Bouris, σελ. 383) Ενώ έχει ενεργό ρόλο και στην οικοδόμηση του συστήματος δικαιοσύνης με το πρόγραμμα για την «Ενδυνάμωση του Δικαστικού Συστήματος».(ο. π. σελ. 386)

Η δημιουργία ενός ανεξάρτητου Παλαιστινιακού κράτους αποτελεί την διαχρονικά σταθερή θέση της «ευρωπαϊκής οικογένειας» την οποία προωθεί μέσα από πλήθος οργάνων που συμμετέχουν ενεργά ή επιμελούνται τη διαχείριση του ζητήματος και μέσα από τη συμμετοχή της στο Κουαρτέτο, η οποία όμως παράλληλα έχει μειώσει τη δυνατότητα της να δράσει ανεξάρτητα, αφού ακολουθεί μια στρατηγική συνεργασίας με τις ΗΠΑ για την εξεύρεση λύσης. Η ΕΕ υποστηρίζει οικονομικά και τεχνικά την Παλαιστινιακή Αρχή παρέχοντας τα χρήματα ώστε να καλυφθούν τομείς όπως εκπαίδευση, υγεία και μισθοί. Οι τομείς που αφορούν τις σχέσεις με το Ισραήλ, τη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας και την Ειρηνευτική Διαδικασία για τη Μέση Ανατολή έχουν ενσωματωθεί στην Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης, ΕΥΕΔ και είναι επιφορτισμένοι να επικοινωνούν καθημερινά με τους ισραηλινούς και παλαιστινίους ομολόγους για να προετοιμάζονται και να εφαρμόζονται οι σχετικές πολιτικές. Το πρόσωπο που βρίσκεται στις θέσεις του Υπατου Εκπροσώπου της ΕΕ για την Εξωτερική Πολιτική και του Αντιπρόεδρου της Επιτροπής είναι επιφορτισμένο με την ευθύνη της συγκέντρωσης όλων των εξωτερικών σχέσεων προκειμένου να επιτευχθούν συνεκτικές και συνεπείς πολιτικές. Μέρος των ευθυνών που εμπίπτουν στην Επιτροπή, είναι το DG Trade, που είναι υπεύθυνο για τις εμπορικές συναλλαγές της ΕΕ με τρίτα κράτη και η Europe Aid που είναι αρμόδια για την οικοδόμηση συνεργασίας και ανάπτυξης αναπτυσσόμενων χωρών. (Boltollini, σελ. 13-15)

Εκτός από τα όργανα της ΕΕ σημαντικό ρόλο παίζουν οι μη κρατικοί δρώντες αφού πολλές φορές συμμετέχουν στις διαπραγματεύσεις. Οργανώσεις όπως το Ευρωπαϊκό Μέσο για τη Δημοκρατία και τα Δικαιώματα του ανθρώπου και το Πρόγραμμα Εταιρικής Σχέσης για την Ειρήνη χρηματοδοτούνται από προγράμματα της Ένωσης και έχουν ενεργό ρόλο στη ανακούφιση των πληθυσμών στην Παλαιστίνη ενώ προγράμματα όπως το Seyada ασχολούνται με τη θεσμική οικοδόμηση προσπαθώντας να δημιουργήσουν τις βάσεις ενός συστήματος δικαιοσύνης.

Ως μέρος της Ειρηνευτικής Διαδικασίας για τη Μέση Ανατολή έχουν υπογραφεί συμφωνίες και με τις δύο πλευρές, PLO και Ισραήλ οι οποίες νομικά εντάσσονται στο πλαίσιο της Ευρώ- Μεσογειακής Συνεργασίας και της Ένωσης για τη Μεσόγειο, κίνηση που εκκίνησε από την προσπάθεια της ΕΕ να εντάξει την πολιτική που θα ακολουθούσε σχετικά με τη διαμάχη σε ένα πιο γενικό πλαίσιο, ώστε να αποφύγει οποιοσδήποτε παρεμποδίσεις. Επίσης, η Παλαιστινιακή Αρχή και το Ισραήλ έχουν υπογράψει τα Σχέδια Δράσης της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας, κίνηση, που πραγματοποιήθηκε από την Ένωση για να είναι δυνατή μια διαφοροποιημένη προσέγγιση των δύο πλευρών με βάση τις ιδιαίτερες και συγκεκριμένες ανάγκες τους. (Boltollini, σελ. 11)

Η ανθρωπιστική βοήθεια στην Παλαιστίνη

Η ΕΕ είναι παρούσα στην Παλαιστίνη μέσα από το Γραφείο του Εκπροσώπου της στη Δυτική Όχθη και στη Λωρίδα της Γάζας, με τον Ειδικό Απεσταλμένο για την Ειρηνευτική Διαδικασία στη Μέση Ανατολή και με σειρά αποστολών ανθρωπιστικής βοήθειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το 1994, στο πλαίσιο των συμφωνιών του Όσλο, ιδρύθηκε το γραφείο του Απεσταλμένου της στη Δυτική Όχθη και στη Λωρίδα της Γάζας με σκοπό τη βοήθεια προς τους Παλαιστίνιους και τη συμβολή στην οικοδόμηση θεσμών για ένα μελλοντικό Παλαιστινιακό κράτος. Κατά την περίοδο 1994-2009, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χορήγησε περισσότερα από 4 δις ευρώ για την υποστήριξη του παλαιστινιακού λαού ενώ από το 2008 το μεγαλύτερο μέρος της βοήθειας διοχετεύεται μέσω του μηχανισμού PEGASE.²⁸

Με απόφαση του Συμβουλίου, τον Ιανουάριο του 2012 ορίστηκε ο Andreas Reinicke ειδικός απεσταλμένος για την Ειρηνευτική Διαδικασία στη Μέση Ανατολή με αποστολή την προβολή και παρουσία των προσπαθειών της ΕΕ στη διευθέτηση του Παλαιστινιακού ζητήματος. Επίσης, μέρος της αποστολής του είναι να διατηρεί επαφές και να υποστηρίζει τις αποστολές που λειτουργούν στα παλαιστινιακά εδάφη.²⁹

Η αστυνομική αποστολή της, στα παλαιστινιακά εδάφη είναι η δεύτερη αποστολή της CSDP (Common Security and Defense Policy) και έχει ως βασικό στόχο την οικοδόμηση θεσμών στα εδάφη αυτά. Δημιουργήθηκε τον Ιανουάριο του 2006 και συμβάλλει στην δημιουργία ενός αποτελεσματικού Παλαιστινιακού δικαστικού συστήματος και στην καθιέρωση κράτους δικαίου.³⁰

Η υπηρεσία Ανθρωπιστικής Βοήθειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ECHO – Humanitarian Aid Department) έχει ένα μόνιμο γραφείο στην Ιερουσαλήμ και ένα παράρτημα στη Γάζα. Η εντολή είναι να παράσχει βοήθεια έκτακτης ανάγκης στα θύματα φυσικών καταστροφών ή ένοπλων συγκρούσεων εκτός της ΕΕ. Η ενίσχυση προορίζεται για όσους βρίσκονται σε κίνδυνο, ανεξαρτήτως φυλής, θρησκείας ή πολιτικών πεποιθήσεων και έχει καθήκον να εξασφαλίζει ότι τα αγαθά και οι υπηρεσίες φτάνουν γρήγορα σε ζώνες κρίσης.³¹ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χορήγησε πάνω από 550 δις ευρώ ανθρωπιστικής βοήθειας για την κάλυψη των αναγκών των Παλαιστίνιων στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας, καθώς και των Παλαιστίνιων προσφύγων που ζουν στην Ιορδανία, τη Συρία και το Λίβανο.³²

Τον Μάιο του 2019, η Υπατη Εκπρόσωπος της ΕΕ για τις Εξωτερικές Υποθέσεις, Φεντερίκα Μογκερίνι δήλωσε ότι η ΕΕ θα προσφέρει 22 εκατομμύρια ευρώ για ανθρωπιστική βοήθεια στους Παλαιστίνιους στη Γάζα και τη Δυτική Όχθη. Η Μογκερίνι περιέγραψε την ΕΕ ως «τον μεγαλύτερο και πιο αξιόπιστο δωρητή στους

²⁸ <https://www.eubam-rafah.eu/en/node/5057>

²⁹ ο.π.

³⁰ <https://www.un.org/unispal/document-source/european-commission-humanitarian-aid-office-echo/page/2/>

³¹ [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-95-127_el.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-95-127_el.htm)

³² <https://www.eubam-rafah.eu/en/node/5057>

Παλαιστίνιους» αναφέροντας ότι τα τελευταία 15 χρόνια ο οργανισμός προσφέρει, σε ετήσια βάση, 300 εκατομμύρια ευρώ, και προσφέρει επιπλέον ανθρωπιστική βοήθεια στη Λωρίδα της Γάζας.³³

Σχέσεις ΕΕ- Ισραήλ

Στη διαδρομή της σχέσης Ένωσης - Ισραήλ έχουν υπάρξει πολλά εμπόδια και αναταραχές αλλά ο χαρακτήρας της διάδρασης των δύο αυτών μερών έχει φτάσει σε ένα σημείο που είναι σχεδόν αδύνατο να αποσταθεροποιηθεί, ουσιαστικά. Η ισραηλινή πλευρά επικαλείται αρκετά συχνά πως η ΕΕ έχει υιοθετήσει μια πολιτική φιλική προς την Παλαιστίνη. Αφορμή γι' αυτή την επιχειρηματολογία έχει αποτελέσει το γεγονός ότι η Ένωση εφορμά από τα ψηφίσματα 242 και 338 και κυρίως από τη δήλωση της Βενετίας, ώστε να υπενθυμίσει το αρχικό σχέδιο του διαχωρισμού, την δημιουργία των δύο ανεξάρτητων κρατών και να στηρίξει την στάση της ενάντια στις παράνομες δραστηριότητες του Ισραήλ. Από τη μια η στάση του Ισραήλ είναι ασυνεπής απέναντι στη αρχική προσέγγιση του όσον αφορά τα ψηφίσματα και από την άλλη μοιάζει να χτίζει μια ρητορική στην οποία δεν δέχεται καμία διαφωνία σε κανένα τομέα που δραστηριοποιείται και σε καμία κίνηση που πραγματοποιεί.

Οι σχέσεις ΕΕ – Ισραήλ καθορίζονται από την εμπορική συμφωνία του 1975, των δύο πλευρών που προβλέπει αμοιβαίες ελεύθερες συναλλαγές για βιομηχανικά προϊόντα και την είσοδο άνευ δασμών στην ΕΕ του 70% των γεωργικών προϊόντων του Ισραήλ. Στο πλαίσιο της συμφωνίας του 1975 συνάφθηκαν τέσσερα χρηματοδοτικά πρωτόκολλα για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων με στόχο την οικονομική ανάπτυξη του Ισραήλ, με πρόβλεψη για παροχή δανείων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, ύψους 410 δις ευρώ, τα οποία χορηγήθηκαν στην Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης του Ισραήλ.³⁴ Η άποψη ότι η Ένωση μεροληπτεί υπέρ της Παλαιστίνης έρχεται σε πλήρη αντίθεση με το γεγονός ότι έχει χορηγηθεί ένα «ειδικό καθεστώς» στο Ισραήλ εξαιτίας της ταχείας ανάπτυξης στο εσωτερικό του κράτους. Σύμφωνα με αυτό το «ειδικό καθεστώς» συμφωνήθηκε η ενίσχυση σε αναπτυσσόμενους και πολλά υποσχόμενους τομείς ακόμα και αν αυτοί είχαν έδρα στα κατεχόμενα εδάφη. (European Council, 1994) Το 1995 το Ισραήλ υπέγραψε μια «συμφωνία σύνδεσης» στο πλαίσιο της Ευρώ- Μεσογειακής Συνεργασίας, που δημιούργησε μια de facto περιφερειακή αλληλεξάρτηση και έδωσε περισσότερα πλεονεκτήματα στο Ισραήλ - σε σχέση με τα άλλα κράτη που την υπέγραψαν -, λόγω του «ειδικού καθεστώτος» που απολαμβάνει. Ακόμα μια κίνηση που ωφελεί το Ισραήλ είναι η «πολιτική γειτονίας», με την οποία προέκυψε συμφωνία ανάμεσα στις δύο πλευρές, η οποία αφορά τις αναπτυξιακές δυνατότητες σε δέκα τομείς: 1. βιομηχανία, εμπόριο, υπηρεσίες, 2. Εγχώρια αγορά, 3. έρευνα, καινοτομία, κοινωνία της πληροφόρησης, εκπαίδευσης, κουλτούρας 4. μεταφορές, ενέργεια, περιβάλλον 5. πολιτικός διάλογος και συνεργασία 6. δικαιοσύνη 7. οικονομικός και

³³ <http://www.palestinechronicle.com/eu-high-representative-vows-24-7m-in-aid-to-palestinians/>

³⁴ [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-95-127_el.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-95-127_el.htm)

χρηματοπιστωτικός τομέας 8. συνεργασία σε τελωνειακά θέματα 9. κοινωνικές υπηρεσίες, μετανάστευση 10. γεωργία και αλιεία, συμφωνία δηλαδή που καλύπτει ένα μεγάλο φάσμα των τομέων και των λειτουργιών ενός κράτους.

Η ΕΕ είναι ο κύριος εμπορικός εταίρος του Ισραήλ δεχόμενη το 35% των εξαγωγών του ³⁵ ενώ το 2016 οι εισαγωγές- εξαγωγές υπολογίζονταν στα 34.3 δις ευρώ. Τα αγαθά που εξάγει η ΕΕ στο Ισραήλ ανάγονται στα 22.1 δις ευρώ και αυτά που εισάγει στα 13.2 δις ευρώ. (Yamani, σελ.6) Σε μια προσπάθεια διαμαρτυρίας για τους παράνομους ισραηλινούς οικισμούς, το 2014 με ευρωπαϊκή οδηγία διευκρινίζεται ότι οι συμφωνίες μεταξύ ΕΕ και Ισραήλ δεν εφαρμόζονται στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη και το 2015 με ακόμη μια οδηγία αιτείται διαφοροποιημένη επισήμανση για τα ισραηλινά προϊόντα που προέρχονται από τέτοιους οικισμούς, αγορά που ανέρχεται στα 150 με 200 εκατομμύρια ευρώ ετησίως. (ο. π., σελ.5).

Σε αντίθεση με αυτά που ορίζει η οδηγία του 2014, το πρόγραμμα Horizon 2020 χρηματοδοτεί δύο υπουργεία με βάση την Ανατολική Ιερουσαλήμ, το Υπουργείο Επιστημών και την Αρχή Αρχαιοτήτων ενώ το Εβραϊκό Πανεπιστήμιο που έχει επίσης έδρα την Ανατολική Ιερουσαλήμ, επωφελείται από χρηματοδοτήσεις της Ένωσης. Το πρόγραμμα Horizon 2020, της ΕΕ χρηματοδοτεί εταιρίες και βιομηχανίες όπως η Elbit Systems και η Israeli Aerospace που έχουν κατηγορηθεί για συμμετοχή στα εγκλήματα που διαπράττει το Ισραήλ. Αν και το συγκεκριμένο πρόγραμμα αφορά χρηματοδοτήσεις προγραμμάτων σχετικές με εφαρμογές για τους πολίτες, εξαιτίας της ρήτρας «διπλής χρήσης» δίνεται η δυνατότητα ενίσχυσης προγραμμάτων που θα μπορούσαν να έχουν στρατιωτικές λειτουργίες όπως τα drones και η ρομποτική. Αυτό το «παραθυράκι» που επιτρέπει σε προγράμματα να μετατρέπουν την κατεύθυνση της έρευνας μετά τη χρηματοδότηση είναι ιδιαίτερος επικίνδυνος όταν σχετίζεται με κράτη όπως το Ισραήλ, που έχει μεγάλη στρατιωτική ισχύ και βρίσκεται σε μια αδιάκοπη εκστρατεία παραγωγής εγκλημάτων πολέμου ενάντια στον παλαιστινιακό λαό. (Hawari 2018)

Ενώ η ειρηνευτική διαδικασία συνεχίζει να βρίσκεται σε κινούμενη άμμο, η ΕΕ μπορεί να κρατά μια σταθερά καταγγελτική στάση απέναντι στις παραβάσεις του Ισραήλ, αλλά η στάση αυτή δεν είναι αρκετή για να ενεργοποιηθούν διαδικασίες που θα προκαλέσουν το Ισραήλ και θα κινητοποιήσουν τα κράτη μέλη απέναντι στις ευθύνες που τους αντιστοιχούν σχετικά με το διεθνές δίκαιο. Ενώ ο δημόσιος λόγος εκφράζει αντίθεση στις παραβάσεις, οι συμφωνίες συνεχίζουν να αναπτύσσονται και να αναβαθμίζονται.

Η στάση των κρατών- μελών

Στα χρόνια που μετρά αυτή η διαμάχη η Ευρώπη δεν έχει σωπάσει. Ο ρόλος των κρατών της, ως μεμονωμένων δρώντων και έπειτα ως μέρος του οργανισμού

³⁵ [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-95-127_el.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-95-127_el.htm)

ήταν και είναι σημαντικός. Υπάρχουν διάφοροι λόγοι που έχουν χτιστεί οι συμμαχίες και οι πολιτικές που ακολουθεί το κάθε κράτος και ίσως θα μπορούσαν να συνοψιστούν στις εξής κατηγορίες: ιστορικοί, γεωπολιτικοί, γεωγραφικοί, οικονομικοί, ασφάλειας · λόγοι που εκφράζουν τα διαφοροποιημένα συμφέροντα του κάθε κράτους αλλά και λόγοι που αιτιολογούν την απουσία κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής για τη Μέση Ανατολή.

Τα κράτη- μέλη της Ένωσης σχηματίζουν τρεις ομάδες, με τρεις διαφορετικές κατευθύνσεις αναφορικά με το ζήτημα. Η πρώτη ομάδα αποτελείται από τα κράτη που κρατούν μια σταθερά επικριτική στάση απέναντι στην πολιτική του κράτους του Ισραήλ, η δεύτερη από τα κράτη που είναι υπέρ του Ισραήλ και μια τρίτη ομάδα που αποτελείται από τα κράτη που κρατούν πιο μετριοπαθή στάση και προωθούν την ισορροπία ανάμεσα στις αποκλίνουσες θέσεις και την επίτευξη της συναίνεσης. Η παραπάνω κατηγοριοποίηση δεν είναι απόλυτη ούτε είναι διαρκώς σταθερή αφού έχει παρατηρηθεί μετακίνηση στην στάση κάποιων κρατών αλλά και διαφωνίες των κρατών που μπορεί να κρατούν διαχρονικά μια σταθερή θέση. Η πρώτη σημαντική διαφωνία υπήρξε μεταξύ των βορείων κρατών και των συμφερόντων των κρατών των νοτίων ακτών της Μεσογείου. Επιπλέον, χώρες που ιστορικά ήταν φίλο- αραβικές όπως Γαλλία, Ιταλία και Ελλάδα δεν κρατούν πλέον την ίδια θέση και χώρες όπως Γερμανία και Ηνωμένο Βασίλειο μετακινούνται σε στενά πλαίσια καθιστώντας περίπλοκη και τελικά αδύνατη την αποτελεσματική διαχείριση του ζητήματος (Altunisik, σελ. 117).

Η πρώτη ομάδα έχει αλλάξει σύσταση τα τελευταία χρόνια εκδηλώνοντας απώλειες προς την φίλο- ισραηλινή πλευρά. Πλέον η ομάδα αυτή αποτελείται κυρίως από τις χώρες της «παλιάς Ευρώπης». Η Σουηδία έχει υπάρξει ένας σημαντικός σύμμαχος στον Παλαιστινιακό σκοπό, αφού έχει αναγνωρίσει επίσημα το κράτος της Παλαιστίνης και είναι συνεπής απέναντι στο Διεθνές Δίκαιο και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Επίσης τον Δεκέμβριο του 2009 προσπάθησε να εισάγει μια αναφορά στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, σχετικά με την Ανατολική Ιερουσαλήμ ως πρωτεύουσα του μελλοντικού Παλαιστινιακού κράτους (Volltollini, σελ. 14). Η Ιρλανδία, λόγω και της ιστορίας της ίδιας της χώρας, έχει μια ενεργή στάση υπέρ της Παλαιστίνης, καταδικάζοντας τις αποικίες και έχει περάσει νομοθεσία που αποκλείει τις εισαγωγές προϊόντων που προέρχονται από τα κατεχόμενα εδάφη. Η Γαλλία προωθεί διαχρονικά μια πιο ενεργή συμμετοχή της Ένωσης στην ειρηνευτική διαδικασία και η Ισπανία υποστηρίζει την ανάπτυξη στην περιοχή ενώ έχει δημιουργήσει τον πιο ισχυρό πόλο υποστήριξης για το κίνημα BDS³⁶. (Asserburg, Nimrod σελ. 41) Η Γαλλία παρά την φαινομενικά σταθερή της θέση, λόγω της ανασφάλειας που έχει προκαλέσει η προκλητικότητα του Ιράν σχετικά με τα πυρηνικά συμμετέχει σε ένα διεθνή συνασπισμό κρατών που αποτελείται από: Γαλλία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ, Ρωσία και Κίνα ο οποίος συνεργάζεται στενά με το Ισραήλ με σκοπό τον περιορισμό και έλεγχο του Ιράν. (Plessix, σελ. 8) Ενώ η απουσία μιας στρατηγικής της Γαλλίας να πιέσει το

---

³⁶ Τα αρχικά BDS σημαίνουν Boycott, Divestment, Sanctions στα ελληνικά: Μποϊκοτάζ, Απόσυρση Επενδύσεων, Κυρώσεις. Το BDS είναι ένα παλαιστινιακό κίνημα που αγωνίζεται για ελευθερία, δικαιοσύνη και ισότητα στην Παλαιστίνη. Περισσότερες πληροφορίες <https://bdsmovement.net/>

Ισραήλ ουσιαστικά, τοποθετεί τη χώρα και στις τρεις ομάδες ανάλογα τη χρονική στιγμή.

Η δεύτερη ομάδα αποτελείται κυρίως από κράτη της «νέας Ευρώπης» αλλά και από την Κύπρο και την Ελλάδα. Η Ελλάδα ήταν ένα από τα κράτη που κρατούσε φίλο- παλαιστινιακή στάση, γεγονός που άλλαξε μεταφέροντας την στο απέναντι «στρατόπεδο» αφού συμμετέχει σε μια τριμερή συνεργασία με Ισραήλ και Κύπρο. Η συνεργασία αυτή αφορά κοινά συμφέροντα που αφορούν τομείς της ενέργειας, όπως, ο αγωγός αερίου αλλά και τη δημιουργία μιας ευρυζωνικής συνεργασίας που θα ανταγωνίζεται την Τουρκία. Η Ελλάδα στο παρελθόν αποτέλεσε ένα πιστό σύμμαχο της Παλαιστίνης με πολλές κυβερνήσεις στο παρελθόν να την υποστηρίζουν στα όργανα των Οργανισμών που συμμετέχει, στάση που μεταφερόταν διαλεκτικά στην φίλο- ισραηλινή πλευρά. Παραδόξως, η ξεκάθαρη στροφή στην πολιτική της χώρας σφραγίστηκε με την αριστερή κυβέρνηση του ΣΥ.ΡΙΖ.Α.. Η πρώτη κίνηση αυτής της κυβέρνησης έγινε με μια ανεπίσημη αναγνώριση της Ιερουσαλήμ ως πρωτεύουσας του Ισραήλ, μετά από συνάντηση του τότε πρωθυπουργού Αλέξη Τσίπρα και του τότε προέδρου του Ισραήλ Ρέουβεν Ρίβλιν στην Ιερουσαλήμ³⁷. Τον Δεκέμβρη του 2018, κατέβηκε ένα ψήφισμα στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ που αφορούσε την καταδίκη της Χαμάς, ψήφισμα που ουσιαστικά καταδίκαιζε το δικαίωμα του Παλαιστινιακού λαού στην αντίσταση, λόγω του γενικού πλαισίου του. Το ψήφισμα με τίτλο «Δραστηριότητες της Χαμάς και άλλων στρατιωτικών ομάδων στη Γάζα» δεν υιοθετήθηκε, λόγω του αμφιλεγόμενου περιεχομένου του αλλά παρ' όλα αυτά η Ελλάδα το υπερψήφισε.³⁸

Οι χώρες του Βίζεγκραντ –Πολωνία, Ουγγαρία, Τσεχία και Σλοβακία- κάλεσαν το Ισραήλ να συμμετέχει στη Σύνοδο τους τον Φεβρουάριο του 2019 και παρευρέθηκαν σε συναντήσεις για την μεταφορά της πρεσβείας των ΗΠΑ στην Ανατολική Ιερουσαλήμ,³⁹ δηλώνοντας ξεκάθαρα την πλευρά που τάσσονται υπέρ. Επίσης, η Ρουμανία και η Βουλγαρία έχουν ξεκινήσει συζητήσεις για μεταφορά της πρεσβείας τους στην Ανατολική Ιερουσαλήμ. Τον Αύγουστο του 2018 Εσθονία, Λετονία και Λιθουανία καλέσαν τον πρόεδρο του Ισραήλ, Νετανιάχου στη σύνοδο των κρατών της Βαλτικής χωρίς όμως να συμφωνήσουν σχετικά με την προσέγγιση τους στη διαμάχη. Αυτή η διαφωνία οδήγησε τις χώρες της Βαλτικής σε μια πολιτική ευθυγράμμισης με την πολιτική της ΕΕ.. (Asserburg, Nimrod σελ. 45-6)

Η τρίτη ομάδα αποτελείται και αυτή από κράτη της «παλιάς Ευρώπης». Ένα είδος ιστορικής υποχρέωσης έχει βάλει την Γερμανία και την Ολλανδία στη θέση του συμμάχου του Ισραήλ, γεγονός βέβαια που αιτιολογεί μόνο την εμβρυακή στάση των κρατών αυτών στο ζήτημα. Λόγοι που αφορούν εσωτερικά συμφέροντα όπως οικονομικοί και παράγοντες ασφάλειας που παραδοσιακά απασχολούν τη Γερμανία, την κρατούσαν στο φίλο- ισραηλινό «στρατόπεδο». Η στάση της τελευταίας άλλαξε επί προεδρίας Νετανιάχου λόγω διαφωνιών της γερμανικής διοίκησης της Μέρκελ

³⁷ <https://www.tovima.gr/2015/11/27/politics/o-tsipras-kai-i-ieroyosalim-ws-istoriki-prwteyoysa-toy-israil/>

³⁸ <https://www.un.org/unispal/document/activities-of-hamas-and-other-militant-groups-in-gaza-ga-draft-resolution/>

³⁹ Οι κινήσεις που αφορούν την μεταφορά πρεσβειών στην Ανατολική Ιερουσαλήμ εφορούν από αντίστοιχη κίνηση των ΗΠΑ. περισσότερες πληροφορίες σελ. 30-1.

σχετικά με την στάση του Ισραήλ, ευθυγραμμίζοντας την πολιτική της πολλές φορές με την ΕΕ και τα Ηνωμένα Έθνη. Ένα κράτος που διατηρούσε σταθερά μια μετριοπαθή και εξισορροπητική θέση είναι το Ηνωμένο Βασίλειο, με την στάση του στη διαμάχη να έχει αναφερθεί εκτενώς στο προηγούμενο κεφάλαιο. (Asserburg, Nimrod σελ. 44-5) Τα τελευταία χρόνια το ΗΒ έκανε στροφή σε αυτή τη στάση και άρχισε να ακολουθεί πιο φίλο-ισραηλινή κατεύθυνση υποστηρίζοντας τις ΗΠΑ αναφορικά με το ζήτημα ενώ επί πρωθυπουργίας Ντέιβιντ Κάμερον έχουν εκφραστεί απόψεις υποστηρικτικές προς το Ισραήλ αφού διαβεβαίωνε ότι θα αντιταχθεί σε οποιοδήποτε μποϋκοτάζ του Ισραήλ, απόψεις που έχουν εκφραστεί ακόμη και μετά από αιματηρές επιθέσεις στη Λωρίδα της Γάζας.⁴⁰

Ο ισχυρός, φιλικός προς το Ισραήλ, πόλος που μεγαλώνει στην ΕΕ έχει διάφορες αιτίες. Μια από αυτές είναι η ανάπτυξη του ρεβιζιονισμού σε περιπτώσεις όπως της Πολωνίας, η οποία έχει επαναφέρει στο προσκήνιο την συζήτηση περί ευθύνης της χώρας για το Ολοκαύτωμα. Ακόμη μια σημαντική αιτία είναι η άνοδος στην εξουσία απολυταρχικών κυβερνήσεων σε ευρωπαϊκά κράτη και μια ακροδεξιά και εθνικιστική ρητορική που αποκτά όλο και μεγαλύτερο έρεισμα. Η περίπτωση του πρωθυπουργού της Ουγγαρίας Βίκτωρ Ορμπάν αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα αφού μοιράζεται και τα ίδια αντί-μουσουλμανικά αισθήματα με τον Νετανιάχου. Οι ακροδεξιές δυνάμεις της Ευρώπης τάσσονται άνευ ανθρωπιστικών όρων υπέρ του Ισραήλ συμπεριλαμβανομένων, κρατών όπως η Αυστρία, στην Ιταλία η κυβέρνηση του Ματέο Σαλβίνι και στη Γερμανία η Εναλλακτική για τη Γερμανία (Alternative for Germany, AfD). Ως αντίβαρο σε αυτή την τάση έρχεται η ΕΖ που αποτελείται από το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γαλλία και τη Γερμανία μαζί με την Ισπανία και την Ιταλία – αποτελούν το «Πεντάδυμο» (the “Quint”) – μια ομάδα χωρών που συμπληρώνεται με τη Δανία και προωθεί τη παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σε ζώνες έκτακτης ανάγκης και την χρηματοδότηση υποδομών στην περιοχή. Επιπλέον τα κράτη μέλη της ΕΕ, στο ΣΑ στήριξαν το ψήφισμα 2334 που καταδίκασε τους παράνομους οικισμούς του Ισραήλ στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη και επανάφερε την πρόταση για δύο κράτη (S/RES/2334,2016) και τον Οκτώβρη του 2017 οκτώ κράτη μέλη έγραψαν μια κοινή δήλωση διαμαρτυρίας στο Ισραήλ, απαιτώντας περισσότερα από 30 χιλιάδες ευρώ ως αποζημίωση για την κατάσχεση και την κατεδάφιση υποδομών που είχαν κατασκευάσει στη Δυτική Όχθη και κατεδάφισε το Ισραήλ⁴¹.

Η κοινή εξωτερική πολιτική για το ζήτημα αφορά μόνο τη ρητορική της Ένωσης που περιορίζεται σε μια κανονιστική λογική χωρίς να έχει ουσιαστικό αντίκτυπο.

---

⁴⁰ <https://www.theguardian.com/politics/2014/mar/12/david-cameron-oppose-boycott-israel-speech-knesset>

⁴¹ <https://www.haaretz.com/israel-news/.premium-in-first-eu-states-to-demand-compensation-for-w-bank-demolitions-1.5458846>

Κεφάλαιο III

I.H διακυβέρνηση Τράμπ στο ζήτημα και η θέση της ΕΕ

Η μακροχρόνια συμμαχία των δύο κρατών, ΗΠΑ - Ισραήλ έφτασε μετά «βαΐων και κλάδων» -από τις δύο χώρες- στο πιο ιστορικό και παράλληλα πιο αμφιλεγόμενο σημείο της, στις 6 Δεκεμβρίου του 2017. Ο πρόεδρος των ΗΠΑ, Ντόναλντ Τράμπ αναγνώρισε, στην Ουάσιγκτον, την Ανατολική Ιερουσαλήμ, ως πρωτεύουσα του Ισραήλ και ανακοίνωσε την αρχή των διαδικασιών μεταφοράς της πρεσβείας των ΗΠΑ, κίνηση που πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2018, σφραγίζοντας έτσι την ιστορική αυτή κίνηση.⁴²

Οι αποδοκιμασίες και αντιδράσεις που ακολούθησαν ήταν χιλιάδες από την πλειοψηφία των κρατών του κόσμου, οργανισμών, οργανώσεων, από την κοινωνία των πολιτών και κυρίως από τον παλαιστινιακό λαό και τους εκπροσώπους του. Η κίνηση αυτή ενώ εξαγγέλθηκε ότι έγινε με στόχο την επίτευξη της ειρήνης στην περιοχή, δεν εξηγήθηκαν οι τρόποι που θα μπορούσε αυτή να επιτευχθεί. Η ανακοίνωση αποτελεί ένα εξαιρετικό παράδειγμα λαϊκισμού, αφού χρησιμοποιεί «άδειες» λέξεις χωρίς πλαίσιο και κατεύθυνση απλά και μόνο για να εξωραΐσει την ουσία της κίνησης.

Λίγες μέρες μετά την ανακοίνωση Τράμπ, στις 19 Δεκεμβρίου πραγματοποιήθηκε έκτακτη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Η ΓΣ κάλεσε τα έθνη μέσω ενός ψηφίσματος, να μην μεταφέρουν διπλωματικές αποστολές και πρεσβείες στην ιστορική πόλη της Ιερουσαλήμ και υπογράμμισε τον κίνδυνο, η κίνηση των ΗΠΑ να προκαλέσει την ανάφλεξη ενός θρησκευτικού πολέμου σε μια ήδη ταραχώδη Μέση Ανατολή αλλά και εκτός αυτής. Το ψήφισμα πέρασε με συντριπτική πλειοψηφία, με 128 χώρες να ψηφίζουν υπέρ, 35 να απέχουν και μόλις 9 να ψηφίζουν κατά –ΗΠΑ, Ισραήλ, Γουατεμάλα, Ονδούρας, Ομόσπονδες Πολιτείες της Μικρονησίας, Νήσοι Μάρσαλ, Παλάου, Ναουρού, Δημοκρατία του Τόγκο- (A/RES/ES-10/L.22)⁴³ Κατά τη διάρκεια της ΓΣ και της έκβασης της ψηφοφορίας οι ΗΠΑ απείλησαν για διακοπή των χρηματοδοτήσεων σε χώρες που δεν στήριζαν την κίνηση τους.⁴⁴

Αντιδράσεις και αποδοκιμασία εκφράστηκαν συλλογικά και μεμονωμένα στον ευρωπαϊκό χώρο. Οι ηγέτες κρατών μελών της ΕΕ προέβησαν σε ανακοινώσεις με τις οποίες κατάγγειλαν την κίνηση. Συγκεκριμένα, η Τερέζα Μεί δήλωσε πως «η ανακοίνωση δεν βοηθά την προοπτική της ειρήνης στην περιοχή» και πως το Ηνωμένο Βασίλειο δεν θα ακολουθήσει το παράδειγμα των ΗΠΑ και ο Εμανουέλ Μακρόν και η Άνγκελα Μέρκελ καταδίκασαν δημόσια την κίνηση.⁴⁵

Η Ύπατη Εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας, Φεντερίκα Μογκερίνι με δήλωση της βεβαίωσε ότι η Ένωση

⁴² <https://www.nytimes.com/2017/12/06/world/middleeast/trump-jerusalem-israel-capital.html>

⁴³ <https://www.un.org/press/en/2017/ga11995.doc.htm>

⁴⁴ CBS <https://www.youtube.com/watch?v=63IDj8ZQyfA>

⁴⁵ <https://www.theguardian.com/us-news/2017/dec/06/donald-trump-us-jerusalem-israel-capital>

θα συνεχίσει να εργάζεται στην κατεύθυνση εξεύρεσης λύσης για τα δύο κράτη με βάση τα σύνορα πριν τη κατοχή του 1967 και με την Ιερουσαλήμ σαν πρωτεύουσα και των δύο κρατών. Επίσης, ξεκαθάρισε ότι η ΕΕ έχει μια σταθερή θέση απέναντι στο ζήτημα της «ερής πόλης» και θα συνεχίσει να σέβεται τη διεθνή συναίνεση για την Ιερουσαλήμ.⁴⁶ Δηλώσεις σαν αυτή αν και εξακολουθούν να είναι συνεπείς σχετικά με την πολιτική της ΕΕ δεν προκαλούν καμία ενέργεια που θα καθιστούσε το Ισραήλ υπεύθυνο για τις παραβιάσεις του, και τις χώρες που υποστηρίζουν με παράνομες ενέργειες το κράτος. Πλήθος τέτοιων δηλώσεων έχουν διατυπωθεί, που χαρακτηρίζονται από έλλειψη βούλησης από την ΕΕ και από τα κράτη μέλη, να υπερασπιστούν τις ευθύνες τους και να αμφισβητήσουν κινήσεις, όπως η κίνηση Τράμπ και οι πολυάριθμες παράνομες κινήσεις του Ισραήλ, που αποτελούν παραβάσεις του διεθνούς δικαίου και συμβαίνουν σε ένα περιβάλλον που οι Παλαιστίνιοι συνεχίζουν να αρνούνται τα θεμελιώδη δικαιώματά τους. (Hawari)

II. Η ανάγκη εξεύρεσης λύσης

Η λύση που επικρατεί ως η πιο βιώσιμη συνεχίζει να είναι αυτή των *δύο κρατών*. Η πορεία των διαπραγματεύσεων και των ειρηνευτικών διαδικασιών δεν έχει δείξει πρόοδο και επιπλέον έχει δημιουργήσει αρκετή απογοήτευση ώστε η ιδέα να εγκαταλείπεται και από την Παλαιστινιακή πλευρά αν θεωρηθεί δεδομένο ότι η ισραηλινή πλευρά ουδέποτε ήταν ουσιαστικά υπέρ αυτής της λύσης. Η εξάπλωση και ανάπτυξη των ισραηλινών οικισμών στη Δυτική Όχθη, η κατασκευή χωριστών δρόμων, η δήμευση της γης, η κατασκευή του τείχους, ο πολλαπλασιασμός των σημείων ελέγχου και η ραγδαία ανοικοδόμηση στην Ανατολική Ιερουσαλήμ έχουν οδηγήσει ένα μεγάλο μέρος της κοινής γνώμης στην Παλαιστίνη στο συμπέρασμα ότι μια λύση που θα αφορά *δύο κράτη* είναι ανέφικτη. (Kelman, σελ. 28)

Ο χαρακτήρας του κράτους του Ισραήλ θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως εγωκεντρικός και εγωιστικός αφού μοιάζει να κινείται χωρίς να υπολογίζει το αντίκτυπο των πράξεών του και λειτουργεί χωρίς να λαμβάνει υπόψη το πλέγμα του διεθνούς συστήματος στο οποίο βρίσκεται αλλά και τις υποχρεώσεις που προκύπτουν από την συμμετοχή σε ένα διεθνές διακρατικό «μωσαϊκό». Η επεκτατική πολιτική του νομιμοποιημένου παρ' όλα αυτά κράτους του Ισραήλ ακολουθείται από πρωτοφανή εγκλήματα πολέμου λαμβάνοντας υπόψη το χρονικό και θεσμικό πλαίσιο. Το βάρος της εξεύρεσης λύσης για το Παλαιστινιακό ζήτημα πέφτει στη διεθνή κοινότητα και ο αποφασιστικός περιορισμός του Ισραήλ μοιάζει να είναι η μόνη λύση.

Σύμφωνα με την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου, όταν υπάρχει συστηματική ή κατάφωρη αποτυχία ενός κράτους να τηρήσει μια υπόσχεση που πηγάζει από έναν αναγκαστικό κανόνα του γενικού διεθνούς δικαίου, αυτό θεωρείται σοβαρή παραβίαση της ως άνω υποχρέωσης και συνεπάγεται νομικές υποχρεώσεις για τα άλλα κράτη. Αυτές οι υποχρεώσεις είναι :

---

⁴⁶ https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/44510/statement-high-representativevice-president-federica-mogherini-violence-gaza-and-latest_en

«να συνεργάζονται προκειμένου να δώσουν τέλος σε οποιαδήποτε σοβαρή παραβίαση, χρησιμοποιώντας νόμιμα μέσα

να μην αναγνωρίζουν καταστάσεις που δημιουργούνται από σοβαρή παραβίαση ως νόμιμες

*να μην παρέχουν βοήθεια ή συνδρομή για τη διατήρηση της κατάστασης».*⁴⁷

Με βάση τις υποχρεώσεις αυτές και τα δεδομένα που παρουσιάστηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια, προκύπτει ότι η διεθνής κοινότητα – κράτη και οργανισμοί – δεν τηρούν τις υποχρεώσεις τους απέναντι στο διεθνές δίκαιο. Αυτό το περιβάλλον ουσιαστικής ελευθερίας κινήσεων που απολαμβάνει το Ισραήλ και το διαρκές περιβάλλον ανομίας στο οποίο συναινεί και συνεργεί η διεθνής κοινότητα καιροφυλακτεί κινδύνους.

Το ασταθές περιβάλλον στη Μέση Ανατολή, το οποίο έχει «χτυπήσει την πόρτα» κρατών και λαών πολύ έξω από τα σύνορα του είναι μια απειλή που δεν φαίνεται διαχειρίσιμη αφού η εξάπλωση της δράσης εξτρεμιστικών φονταμενταλιστικών ομάδων και κινημάτων δεν περιορίζεται σε αιματοχυσίες αναπτυσσόμενων πληθυσμών αλλά ταξίδεψε σε ανεπτυγμένα εδάφη και προκαλεί τον ανθρωπισμό εντός των συνόρων της Ένωσης και όχι μόνο. Πέρα από τις επιδράσεις της αποικιοκρατίας των κρατών της Ευρώπης, της διαρκούς καταπίεσης των λαών των αναπτυσσόμενων κρατών, της υπονόμησης και της ρατσιστικής ρητορείας των προηγούμενων χρόνων, η ταχεία ανάπτυξη του Ισραήλ σε όλους τους τομείς και η συνεργασία του με τα ανεπτυγμένα κράτη και η ανοχή τους και παράλληλα η παραμέληση και φτωχοποίηση του παλαιστινιακού λαού και η μη αποτελεσματική προσπάθεια δημιουργίας σταθερότητας για την Παλαιστίνη, δημιουργεί αμφιβολίες στο κατά πόσο οι επιπτώσεις αυτών των τακτικών θα περιοριστούν στην περιοχή και κατά πόσο θα συνεχίσουν να επηρεάζουν μόνο τους ήδη εμπλεκόμενους πληθυσμούς.

Οι διεθνείς οργανισμοί δημιουργήθηκαν στη σκιά που άφησαν οι δύο μεγάλες παγκόσμιες πολεμικές αναμετρήσεις του προηγούμενου αιώνα και το όραμα τους ήταν η αποφυγή παρόμοιων γεγονότων στο μέλλον. Οι βάσεις στις οποίες χτίστηκαν ήταν τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά και η οικοδόμηση μιας φιλελεύθερης ουτοπίας στις οποίες τα κράτη – στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης – δρουν αλληλέγγυα και ενωμένα στην κατεύθυνση της ασφάλειας, της ανάπτυξης, της ευημερίας και της δικαιοσύνης. Η κατάσταση που δημιουργείται στην Ένωση εν προκειμένω, με τη μη τήρηση των υποχρεώσεων της απέναντι στα ιδανικά που θεωρητικά πρεσβεύει και σε συμφωνία με το διεθνές δίκαιο προκαλεί ένα περιβάλλον αποφιλελευθεροποίησης και απομάκρυνσης από τα ανθρωπιστικά ιδεώδη που δύσκολα θα καταφέρει να επαναφέρει.

Ενώ, παράλληλα οι διαφορετικές προσεγγίσεις των κρατών μελών και η στροφή κάποιων κρατών προς απολυταρχικές, εθνικιστικές, ευρωσκεπτικιστικές κατευθύνσεις εκτός από το γεγονός ότι κάνουν το όραμα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης να απομακρύνεται, κλονίζουν την ουσία και την αποτελεσματικότητα

⁴⁷ International Law Commission (ILC), Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, 2001, άρθ. 40, σσ. 112-113, Commentary, παρ. 4, 5.
http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf

της. Επίσης σχηματοποιούν την απειλή της ρεαλιστικής στροφής, των αντικοινωνικών προτύπων – αν θεωρηθεί ως κοινωνία ο ευρωπαϊκός χώρος - και μιας κεφαλαιοκρατικής τακτικής, όπου το κέρδος και η ανάπτυξη είναι το βασικό πρόταγμα.

Συμπεράσματα

Το Παλαιστινιακό ζήτημα έχει ρίζες που φτάνουν χιλιάδες χρόνια πίσω στον χρόνο με αποτέλεσμα να έχει διατυπωθεί πληθώρα ανταγωνιστικών ερμηνειών και προσεγγίσεων. Είναι μια διαμάχη δύο πληθυσμών – παλαιστίνιων και ισραηλινών – και το μήλο της έριδος είναι ένα κομμάτι γης. Οι παλαιστίνιοι θεωρούν ότι οι πληθυσμοί τους πλειοψηφούν στην περιοχή τα τελευταία δύο χιλιάδες χρόνια, έχουν εθνική ταυτότητα και παρά τις υποδουλώσεις, τις επεκτατικές στρατηγικές των δύο αυτοκρατοριών – Ρωμαϊκής και Οθωμανικής –, τις αποικιοκρατικές κατοχές, αποτελούν έθνος, θεωρούν ότι το κράτος του Ισραήλ είναι απλά μια θρησκευτική κοινότητα. Οτι η επεκτατική πολιτική του είναι παράνομη και απάνθρωπη, οτι λειτουργεί χωρίς να σέβεται τα δικαιώματα των παλαιστίνιων και τα ανθρώπινα δικαιώματα, οτι ο αγώνας είναι άνισος και οι δυνάμεις ασύμμετρες. Οι ισραηλινοί θεωρούν πως έχουν το ισχυρότερο δικαίωμα πάνω στη γη αφού τους έχει επιλέξει ο θεός. Ότι αφού οι πρόγονοι τους εκτοπίστηκαν από την περιοχή, οι απόγονοι διεκδίκησαν και κατάφεραν να επιστρέψουν και πως η εξάπλωση αιτιολογείται σύμφωνα με το αφήγημα του εγγενούς δικαιώματος τους. Ότι η παλαιστινιακή πλευρά επιτίθεται σε ισραηλινούς πληθυσμούς και αυτό απειλεί την ασφάλεια και οι επιθέσεις αυτές είναι τρομοκρατικές ενώ παράλληλα η ΕΕ κρατά φίλο- παλαιστινιακή στάση.

Το Ισραήλ συντηρείται σε αυτή τη διαμάχη με την υποστήριξη και συμμαχία μια πολύ ισχυρής δύναμης, των ΗΠΑ. Παράλληλα λόγω της ταχείας ανάπτυξης του, αποτελεί ένα θελκτικό εμπορικό εταίρο και κερδοφόρο έδαφος για πληθώρα επενδυτικών πρωτοβουλιών. Αυτές οι οικονομικές συμφωνίες ενισχύουν το Ισραήλ στην κούρσα της ανάπτυξης καθώς και στην οικοδόμηση και εγκαθίδρυση της υπεροχής έναντι στην Παλαιστίνη. Επί σειρά ετών οποιαδήποτε κίνηση ή άποψη δεν συμφωνούσε «τυφλά» με τις πρακτικές του κράτους του Ισραήλ «βαφτιζόταν» αντισημιτική, τακτική που βοήθησε στην πρόσληψη του κράτους από ένα μέρος της κοινής γνώμης ως *αδικημένο* καθιστώντας πιο εύκολο να νομιμοποιούνται ή να μην δέχονται ουσιαστική αντίσταση, ενέργειες που σε άλλη περίπτωση θα επιδέχονταν σφοδρά μέτρα και περιορισμούς. Η Παλαιστίνη από την άλλη βιώνει μια καταπάτηση και αρπαγή εδαφών ενώ συμμετέχει σε αυτή τη διαμάχη χωρίς σχεδόν κανένα από τα πλεονεκτήματα που απολαμβάνει το Ισραήλ. Δεν έχει αναγνωριστεί από όλες τις χώρες ως κράτος και ενώ ισχυρά κράτη αναγνωρίζουν εδάφη που έχουν περιέλθει στο Ισραήλ μετά από παράνομες εποίκισεις ως ισραηλινά, η Παλαιστίνη δεν έχει θέση μέλους στην Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ. Οι κινήσεις που έχουν πραγματοποιηθεί για την ενίσχυση και την απόδοση δικαιοσύνης στην Παλαιστίνη και την καταδίκη

του Ισραήλ περιορίζονται σε ένα διπλωματικό πεδίο, που μοιάζει να είναι η μόνη ανθρωπιστική πλευρά που δύνανται να έχουν τα κράτη σε ένα κόσμο φιλελεύθερων δημοκρατιών και καπιταλιστικών οικονομιών. Την παλαιστινιακή τρομοκρατία που πολύ συχνά επικαλείται το Ισραήλ, ότι αποτελεί απειλή για την ασφάλεια του και πολλά κράτη συμφωνούν με τον χαρακτηρισμό αυτό, την χωρίζει μια πολύ λεπτή έως αόρατη γραμμή με την παλαιστινιακή αντίσταση. Η αντίσταση ενός λαού που βιώνει καθημερινές επιθέσεις και εκτοπισμό για περισσότερα από εβδομήντα χρόνια, συνήθως δεν διαχωρίζεται από την τρομοκρατία κυρίως γιατί απειλεί ένα νομιμοποιημένο κράτος. Αυτό το κράτος εν προκειμένω δεν μπορεί επίσημα να χαρακτηριστεί ως τρομοκρατικό αφού έχει την αναγνώριση και αποδοχή ισχυρών δυνάμεων. Οπότε αυτό που ορίζει τον τρομοκράτη είναι η ισχύς του ή η απουσία της νομιμοποιημένης ισχύος. Η κατάσταση της διαμάχης θυμίζει μεσαιωνικές εποχές όπου η αμφισβήτηση της εξουσίας ή της δικαιοπραξίας του ισχυρού είχε μόνο μια κατάληξη, την αγχόνη.

Η διεθνής κοινότητα συνολικά κράτη και οργανισμοί έχουν ασχοληθεί ενεργά με το παλαιστινιακό ζήτημα και πολλές φορές έχουν υπάρξει ενορχηστρωτές των εξελίξεων του. Η κατάσταση στη Μέση Ανατολή βρισκόταν σε αστάθεια και ένταση, κατάσταση που επιδεινώθηκε με το ψήφισμα 181 του 1947 και εκτροχιάστηκε με την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ το 1948. Η περίοδος αυτή σήμανε την αρχή μιας επεκτατικής στρατηγικής από το κράτος του Ισραήλ, που έχει οδηγήσει σε μια χαμηλής έντασης γενοκτονία των παλαιστινιακών πληθυσμών, σε χρονικό ορίζοντα σχεδόν ενός αιώνα. Οι κινήσεις του Ισραήλ έχουν προκαλέσει τις αντιδράσεις της μεγάλης πλειοψηφίας των κρατών που συμμετέχουν στον ΟΗΕ και εκφράζονται μέσα από πλήθος ψηφισμάτων και τις αντιδράσεις της ΕΕ που αποτυπώνονται στα ψηφίσματα, τις εξαγγελίες και τις ανακοινώσεις της. Ο ΟΗΕ και η ΕΕ παρέχουν οικονομική βοήθεια για την ανθρωπιστική κρίση στην Παλαιστίνη ενώ η ΕΕ προσφέρει την μεγαλύτερη αρωγή σε πλήθος τομέων και κυρίως στον ανθρωπιστικό. Παρόλα αυτά πολλά κράτη μέλη έχουν οικονομική διάδραση με το Ισραήλ και η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος του. Ο ρόλος της έχει περιοριστεί στην ανθρωπιστική αρωγή αφού δεν έχει πολιτικό ρόλο στο ζήτημα.

Η Ένωση έχει αλλάξει την ρητορική γύρω από τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους αλλά όχι την πραγματικότητα στην περιοχή. Με τις ανακοινώσεις της και την επιρροή της στα ψηφίσματα, βοήθησε στη διαδοχική ανάπτυξη μιας δίκαιης αντίληψης για την ειρήνη και στην διαμόρφωση του λόγου γύρω από την ανάγκη της λύσης των δύο κρατών. Αυτό αποτελεί ένα σαφές παράδειγμα της κανονιστικής ισχύος της αλλά και των ορίων αυτής. Σύμφωνα με τον Manners η ιδέα ότι η ΕΕ είναι κανονιστική ισχύς στηρίζεται σε δύο μέρη, το πρώτο αφορά τη δυνατότητα της να ορίσει τι είναι κανονικό και το δεύτερο την προσπάθεια δημιουργίας ενός κανονιστικού πλαισίου, που να βασίζεται σε συγκεκριμένες αξίες - την ελευθερία, τη δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τους κανόνες δικαίου - και σύμφωνα με αυτές προσπαθεί να προωθήσει την εξωτερική πολιτική της. Η στάση και η επιρροή της επιβεβαιώνουν την κανονιστική ισχύ της και παράλληλα επιβεβαιώνουν ότι δεν μπορεί να είναι και κανονιστική και υλική. Βασικός λόγος της ασυνέπειας ανάμεσα στα λόγια και τα αποτελέσματα είναι η απουσία κοινής κατεύθυνσης από τα κράτη μέλη.

Τα κράτη μέλη της Ένωσης συμμετέχουν στη διαμόρφωση της διαμάχης πολύ πριν την ύπαρξη της ΕΚ. Στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου αποτυπώνεται πως η ανεξαρτησία κινήσεων των κρατών μελών, μπορεί να επηρεάσει την εξέλιξη του ζητήματος. Το ΗΒ είχε πρωταγωνιστικό ρόλο στο ζήτημα αφού η ανάμειξη του ξεκινά πριν τη συνθήκη του Μπαλφούρ, η οποία ήταν οίονομος για την φυσιογνωμία της προσέγγισης που θα κρατούσε για δεκαετίες μετά. Έχει υπάρξει αρωγός του Ισραήλ οικονομικά και διπλωματικά ενώ τα τελευταία χρόνια συμπράττει με τις ΗΠΑ σε μια φίλο-ισραηλινή κατεύθυνση, την οποία προωθεί και στο εσωτερικό της ΕΕ. Οι πρόσφατες εξελίξεις της επικείμενης εξόδου του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ένωση θα επηρεάσουν το ζήτημα και κυρίως το Ισραήλ, αφού θα χάσει ένα σημαντικό σύμμαχο στην ΕΕ, αλλάζοντας την ισορροπία δυνάμεων σε περιπτώσεις όπως ψηφίσματα και κανονισμοί που αφορούν το Ισραήλ, πχ η ειδική κατηγοριοποίηση προϊόντων από τα κατεχόμενα εδάφη. Επίσης θα μειωθεί το ποσοστό εισαγωγών και εξαγωγών από την ΕΕ αφού το Λονδίνο και συνολικά το ΗΒ συμμετέχει με πολύ υψηλό ποσοστό στην εμπορική σχέση ΕΕ- Ισραήλ. Το Brexit θα βοηθήσει την Παλαιστίνη να κατευθύνει πιο ωφέλιμες και φιλικές πολιτικές και θα ενδυναμωθούν προσπάθειες όπως αυτές της Σουηδίας και της Ιρλανδίας.

Επίσης κράτη όπως η Γερμανία, που της έχει αποδοθεί η ευθύνη των θηριωδιών του 'Β ΠΠ αφήνουν το αποτύπωμα τους στο ζήτημα, εκκινώντας από αυτή την ευθύνη. Η Γερμανία, η Ολλανδία και η Αυστρία έχουν κρατήσει μια σταθερά φιλική προς το Ισραήλ στάση γεγονός που δημιουργεί το εξής παράδοξο. Τα κράτη που ευθύνονται για τα εγκλήματα πολέμου ενάντια σε εβραϊκούς πληθυσμούς της Ευρώπης υποστηρίζουν ένα κράτος που ασκεί μια πολιτική αφανισμού των παλαιστινίων και συναινούν μέσω της συνεργασίας τους με το Ισραήλ σε εγκλήματα πολέμου που πολλές φορές ανταγωνίζονται σε σκληρότητα και τακτική εκείνα των ναζιστικών καθεστώτων του 'Β Παγκοσμίου Πολέμου. Το γεγονός ότι η μεταφορά της πρεσβείας των ΗΠΑ στην Ανατολική Ιερουσαλήμ ωθεί και κράτη μέλη της Ένωσης να ακολουθήσουν την κίνηση αυτή ενώ κάποια έχουν ήδη συμμετάσχει σε συναντήσεις, δημιουργεί μια δυστοπική εικόνα για το μέλλον της Ένωσης και την πολιτική της ουσία.

Η συνέπεια, η αποτελεσματικότητα και ο πολιτικός ρόλος θα μπορούσε να επιτευχθεί εάν πίεζε τα κράτη μέλη να τηρήσουν τις υποχρεώσεις τους απέναντι στα τρίτα κράτη και να σταματήσουν όποια βοήθεια στο κράτος του Ισραήλ ενισχύει τα εγκλήματα πολέμου ή τις παραβιάσεις του Διεθνούς Δικαίου. Αυτό περιλαμβάνει να μην συμμετέχουν σε συναντήσεις στην πρεσβεία των ΗΠΑ. Όμως η πίεση στα κράτη μέλη προϋποθέτει ότι και η ίδια η ΕΕ θα θέσει το Ισραήλ υπόλογο για τις πράξεις του, κάτι που μπορεί να επιτευχθεί μέσα από τις συνεργασίες τους. Περιορίζοντας και προσαρμόζοντας τις οικονομικές, πολιτικές και επιστημονικές συνεργασίες και τερματίζοντας χρηματοδοτήσεις πρωτοβουλιών στην Ανατολική Ιερουσαλήμ, θα έστελνε ένα ξεκάθαρο μήνυμα ότι η συμπεριφορά αυτή δεν είναι πλέον ανεκτή. Η επιβολή από την ΕΕ διεθνούς μη αναγνώρισης των κατεχόμενων περιοχών και η εξασφάλιση ότι δεν θα συμμετέχουν τα κράτη μέλη της σε παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου και σε εκδηλώσεις στα κατεχόμενα θα μπλόκαρε τις προσπάθειες του Ισραήλ για ομαλοποίηση της κυριαρχίας του, στις περιοχές αυτές και στην Ανατολική

Ιερουσαλήμ. Η ΕΕ χρειάζεται να δημιουργήσει και να προωθήσει ένα ολοκληρωμένο και βιώσιμο πλάνο για την εξεύρεση λύσης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ιδρύθηκε με μια κοινή απόφαση για την προώθηση της ειρήνης και της σταθερότητας και την οικοδόμηση ενός κόσμου που βασίζεται στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και των κανόνων δικαίου και με την υπόσχεση ότι θα στηρίζει τους υποστηρικτές της ελευθερίας, της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ολόκληρο τον κόσμο. Μέσα στα χρόνια έχει ανανεώσει αυτές τις αξίες παραμένοντας, θεωρητικά, η πιο δημοκρατική και ανθρωπιστική δύναμη στο διεθνές μωσαϊκό. Εάν όμως αυτές οι αξίες δεν ήταν σε ένα θεωρητικό πλαίσιο, θα εκκινούσε ένα καθεστώς εμπάργκο στο κράτος του Ισραήλ ώστε να επιτευχθεί, σε βάθος χρόνου η εξεύρεση λύσης και να αποδοθεί δικαιοσύνη. Στο παρελθόν έχουν υπάρξει περιπτώσεις κρατών που αποκλείστηκαν από οικονομικές συναλλαγές με ισχυρά κράτη, με πολύ λιγότερες παραβάσεις του διεθνούς δικαίου. Εάν πάρουμε ως δεδομένο, αυτό που περιγράφει ο Φουκώ, ότι η επανάληψη οδηγεί στη διαμόρφωση μιας κανονικότητας τότε, η κανονικότητα της τακτικής της Ένωσης, είναι η προτεραιοποίηση της οικονομικής ανόδου και τελικά η συντήρηση της σταθερότητας και των δεικτών ανάπτυξης και όχι η δημιουργία ενός συστήματος ειρήνης και ευημερίας.

Βιβλιογραφία

- Ηρακλείδης Α. (1991) *Η Αραβοϊσραηλινή Αντιπαράθεση, Η προβληματική της ειρηνικής επίλυσης* Αθήνα : Εκδόσεις Παπαζήση
- Ντόκος Θ. (2010) *Στρατηγικό Αλφαβητάρι Αραβο-Ισραηλινής Διένεξης*, Κείμενο Εργασίας Νο 12/2010 ΕΛΙΑΜΕΠ
- Πλατιάς Α (2009) *Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη* Αθήνα: Εκδόσεις Εστία
- Σακκάς Δ. Γ. (2005) *ΤΟ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΟ, ο Σιωνισμός, οι Άραβες και ο Διεθνής Παράγοντας 1882-1948 μέρος α'* Αθήνα : εκδόσεις Πατάκη
- Σακκάς Δ. Γ. (2012) *Η Ελλάδα, το Κυπριακό και ο Αραβικός Κόσμος 1947-1974* Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Abu-Amr, Z. (1993) *Hamas: A Historical and Political Background*. *Journal of Palestine Studies*, 22(4), 5–19.
- Al Husseini J. (2017) “*An Agency for the Palestinians?*” in *Karim Makdisi and Vijay Prashad, eds., Land of Blue Helmets. The United Nations and the Arab World*. Oakland: University of California Press
- Altunışik M.B. (2008) *EU Foreign Policy and the Israeli–Palestinian Conflict: How much of an Actor?*, *European Security*, 17:1, 105-121
- Asserburg M., Nimrod G. (2019) *Divided and Divisive. Europeans. Israel and Israeli-Palestinian Peacemaking*. The Israeli Institute for Regional Foreign Policies, Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP) – The German Institute for International and Security Affairs & PAX. May 2019
- Bouris D. (2010) *The European Union’s Role in the Palestinian Territory after the Oslo Accords: Stillborn State- Building*. *Journal of Contemporary European Research* vol6 Issue3 Autumn 2010
- Dershowitz A., (2003) *The Case for Israel*, Hoboken, New Jersey: Wiley
- Du Plessix C. (2011) *The European Union and Israel*. *Bulletin du Centre de recherche français à Jérusalem* [online access] URL: <http://journals.openedition.org/bcrfj/6675>
- El Yamani I. (2018) *The Role of the European Union in the Israeli- Palestinian Conflict*. Public School of International affairs, Sciences Po Paris April 2018

- Khalidi W. (2014) *Palestine and Palestine Studies: One Century after World War I and the Balfour Declaration*. Journal of Palestine Studies, Vol. 44 No. 1 (Autumn), p. 137-147
- Kimmerling, B (2001) *The invention and the decline of Israeliness, state, society and the military.*, Berkeley, CA: University of California Press.
- Kelman C. H. (2011) *A One- Country/ Two- State solution to the Israeli- Palestinian Conflict*. Middle East Policy, Vol. XVIII, No. 1, Spring 2011
- Litvak M. (1998) *The Islamization of the Palestinian-Israeli conflict: the case of Hamas*. Middle Eastern Studies, 34:1, 148-163
- Makdisi K. (2018) *Palestine and the Arab- Israeli conflict: 100 years of regional relevance and international failure*. Menara Working Papers, No. 27
- Makdisi, S. (2008) *Palestine Inside Out. An Everyday Occupation.*, New York: W.W. Norton
- Milton Edwards B. (2009) *The Israeli – Palestinian Conflict. A people’s war*. New York : Routledge
- Moors A. (1995) *Discourse and Palestine Power, Text and Context*. Amsterdam : Het Spinhuis
- Naqib F.M. (2003) *Economic Aspects of the Palestinian- Israeli Conflict: The Collapse of the Oslo Accord*. Journal of International Development 15, 499–512
- Pappé I. (2006) *The Ethnic Cleansing of Palestine*. Oxford: Oneworld
- Shefi Y., Tishler A. (2005) *The Effects of the World Defense Industry and US Military Aid to Israel on the Israeli Defense Industry: a Differentiated Products Model*. Defense and Peace Economics, 16:6, 427-448
- Smith, C. D. (2013) *Palestine and the Arab-Israeli Conflict. A History with Documents*, 8th ed., Basingstoke, Palgrave Macmillan
- Voltolini B. (2012) *The role of none- state actors in EU policies towards the Israeli- Palestinian conflict*. European Union Institute for Security Studies Occasional Paper 99 October 2012
- Weber M. (1968) *Economy and Society An Outline of Interpretative Sociology (Vol. 1)*. New York Bedminster Press.
- Zureik E., Lyon D., Abu-Laban Y. (2011) *Surveillance and Control in Israel/Palestine. Population, territory, and power*. London: Routledge

Διαδικτυακές Πηγές

Thiel Melissa <https://twu.edu/media/documents/history-government/The-Israeli-Palestinian-Conflict.pdf> [τελευταία πρόσβαση 12/9/2019]

Beinin, Hajjar (2017) https://web.stanford.edu/group/sper/images/Palestine-Israel_Primer_MERIP.pdf [τελευταία πρόσβαση 13/9/2019]

https://www.humbleisd.net/cms/lib2/TX01001414/Centricity/ModuleInstance/18640/One_Land_Two_People_Reading.pdf [τελευταία πρόσβαση 13/9/2019]

http://geopoliticsdailynews.blogspot.com/2017/03/blog-post_581.html [τελευταία πρόσβαση 12/9/2019]

http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7801662.stm [τελευταία πρόσβαση 13/9/2019]

<https://www.tovima.gr/2009/01/25/world/poioi-kerdisan-apo-ton-polemo-sti-gaza/> [τελευταία πρόσβαση 13/9/2019]

<https://www.oxfam.org/en/countries/occupied-palestinian-territory-and-israel> [τελευταία πρόσβαση 13/9/2019]

<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-29123668> [τελευταία πρόσβαση 14/9/2019]

http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/briefing_note/join/2012/491443/EXP_O-AFET_SP%282012%29491443_EN.pdf [τελευταία πρόσβαση 14/9/2019]

https://eu.boell.org/sites/default/files/uploads/2018/07/eu_and_jerusalem.pdf [τελευταία πρόσβαση 15/9/2019]

<https://www.unrwa.org/who-we-are> [τελευταία πρόσβαση 15/9/2019]

<https://www.unrwa.org/how-you-can-help/how-we-spend-funds> [τελευταία πρόσβαση 15/9/2019]

<https://www.nytimes.com/1991/12/17/world/un-repeals-its-75-resolution-equating-zionism-with-racism.html> [τελευταία πρόσβαση 18/9/2019]

<https://www.theguardian.com/world/blog/2011/sep/19/palestinian-statehood-united-nations> [τελευταία πρόσβαση 18/9/2019]

https://web.stanford.edu/group/sper/images/Palestine-Israel_Primer_MERIP.pdf [τελευταία πρόσβαση 18/9/2019]

https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2018/04/%CE%9A%CE%95%CE%99%CE%9C%CE%95%CE%9D%CE%9F-%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%A3%CE%99%CE%91%CE%A3-12_2010_%CE%98-%CE%9D%CF%84%CF%8C%CE%BA%CE%BF%CF%82.pdf [τελευταία πρόσβαση 19/9/2019]

<https://www.globalsecurity.org/military/world/para/hamas-funds.htm?fbclid=IwAR1PIaSVOMXaA-PnB78gKyUG19taW9azf1LPcSTxyZpszs3ecz1Gi4Dfm8> [τελευταία πρόσβαση 20/9/2019]

<https://ahvalnews.com/israel-turkey/turkish-funding-hamas-military-exposed-arrest-report?fbclid=IwAR1PIaSVOMXaAA-PnB78gKyUG19taW9azf1LPcSTxyZpszs3ecz1Gi4Dfm8> [τελευταία πρόσβαση 20/9/2019]

<https://www.eubam-rafah.eu/en/node/5057> [τελευταία πρόσβαση 21/9/2019]

<https://www.un.org/unispal/document-source/european-commission-humanitarian-aid-office-echo/page/2/> [τελευταία πρόσβαση 21/9/2019]

http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-95-127_el.htm [τελευταία πρόσβαση 23/9/2019]

<https://www.eubam-rafah.eu/en/node/5057> [τελευταία πρόσβαση 25/9/2019]

<http://www.palestinechronicle.com/eu-high-representative-vows-24-7m-in-aid-to-palestinians/> [τελευταία πρόσβαση 24/9/2019]

http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-95-127_el.htm [τελευταία πρόσβαση 26/9/2019]

http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-95-127_el.htm [τελευταία πρόσβαση 26/9/2019]

<https://www.tovima.gr/2015/11/27/politics/o-tsipras-kai-i-ieroyalim-ws-istoriki-prwteyoysa-toy-israil/> [τελευταία πρόσβαση 24/9/2019]

<https://www.un.org/unispal/document/activities-of-hamas-and-other-militant-groups-in-gaza-ga-draft-resolution/> [τελευταία πρόσβαση 23/9/2019]

<https://www.theguardian.com/politics/2014/mar/12/david-cameron-oppose-boycott-israel-speech-knesset> [τελευταία πρόσβαση 25/9/2019]

<https://www.haaretz.com/israel-news/.premium-in-first-eu-states-to-demand-compensation-for-w-bank-demolitions-1.5458846> [τελευταία πρόσβαση 26/9/2019]

<https://www.nytimes.com/2017/12/06/world/middleeast/trump-jerusalem-israel-capital.html> [τελευταία πρόσβαση 25/9/2019]

<https://www.un.org/press/en/2017/ga11995.doc.htm> [τελευταία πρόσβαση 25/9/2019]

<https://www.theguardian.com/us-news/2017/dec/06/donald-trump-us-jerusalem-israel-capital> [τελευταία πρόσβαση 27/9/2019]

https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/44510/statement-high-representativevice-president-federica-mogherini-violence-gaza-and-latest_en [τελευταία πρόσβαση 27/9/2019]

International Law Commission (ILC), Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, 2001, άρθρ. 40, σσ. 112-113, Commentary, παρ. 4, 5. http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf [τελευταία πρόσβαση 27/9/2019]

Βίντεο

CBS <https://www.youtube.com/watch?v=63IDj8ZQyfA> [τελευταία πρόσβαση 22/9/2019]

Ψηφίσματα ΟΗΕ

S.C. Resolution 181 (1947)

S.C. Resolution 194 (1948)

S.C. Resolution 273 (1949)

S.C. Resolution 194 (1949)

S.C. Resolution 302 (1949)

S.C. Resolution 242 (1967)

S.C. Resolution 338 (1973)

G.A. Resolution 3379 (1975)

S.C. Resolution 1397 (2002)

S.C. Resolution 1515 (2003)

G.A. Resolution 67/19 (2012)

S.C. Resolution 2334 (2016)

G.A. Resolution ES-10/L.22 (2017)

Ευρωπαϊκή Ένωση

European Council (1980) Venice Declaration June 13, 1980

European Council (1994) Essen Council Declaration. December 1994

Φωτογραφίες

Israeli Ministry of Foreign Affairs

<https://mfa.gov.il/MFA/AboutIsrael/Maps/Maps/UN-Partition-Plan.jpg> [τελευταία πρόσβαση 12/9/2019]

<https://ifamericaknew.org/history/> [τελευταία πρόσβαση 10/9/2019]

φωτογραφία εξωφύλλου

<https://www.islamicity.org/5041/the-different-faces-of-popular-resistance-in-palestine/> [τελευταία πρόσβαση 27/9/2019]

φωτογραφία τελευταίου φύλλου

<https://www.vox.com/2014/7/17/5902177/9-questions-about-the-israel-palestine-conflict-you-were-too> [τελευταία πρόσβαση 27/9/2019]

Επιπλέον βιβλιογραφία

Manners I. (2002) *Normative Power Europe: A Contradiction in Terms?** Canterbury University of Kent JCMS 2002 Vol. 40 Number 2 pp. 235-58

Φουκώ, Μ. (2017) *Φυλακή // Κυβερνολογική. Δύο Κείμενα*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ακυβέρνητες Πολιτείες

